

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

EHL-İ BEYT AHLAKI
Hüseyin b. Ali b. Sâdık El-Behrani

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ BÖLÜM:	5
AHLAKA OLAN İHTİYAÇ, AHLAKIN FAYDASI VE ÖNEMİ	
AHLAKA OLAN İHTİYAÇ, AHLAKIN FAYDASI VE ÖNEMİ	
5	
İKİNCİ BÖLÜM:	8
ÖMRÜN BİR SÜRESİNİ AHKAK İLMİNİ ÖĞRENMEDE HARCAMANIN YARARI	
8	
ÖMRÜN BİR SÜRESİNİ AHKAK İLMİNİ ÖĞRENMEDE HARCAMANIN YARARI	
8	
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM:	10
İNSAN, EBEDİ SAADET İÇİN YARATILMIŞTIR	
10	
İNSAN, EBEDİ SAADET İÇİN YARATILMIŞTIR	
10	
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM:	12
ALLAH'A GİDEN BAZI YOLLARIN AÇIKLANMASI ÜZERİNE	
12	
ALLAH'A GİDEN BAZI YOLLARIN AÇIKLANMASI ÜZERİNE.....	12
BEŞİNCİ BÖLÜM:.....	16
İNSAN KENDİ KENDİLİĞİNDEN ACİZ VE GÜÇSÜZ, AMA ALLAH TEALA'YALA BAĞLANTISINA NAZARAN, YÜCE MAKAMI OLAN BİR VARLIKTIR	

16

İNSAN KENDİ KENDİLİĞİNDEN ACİZ VE GÜÇSÜZ, AMA ALLAH TEALA'YALA BAĞLANTISINA NAZARAN, YÜCE MAKAMI OLAN BİR VARLIKTIR

16

ALTINCI BÖLÜM:..... 20

HER ŞEY KENDİSİNDEN YUKARIDAKİNE ORANLA KÜÇÜK VE DEĞERSİZDİR

20

HER ŞEY KENDİSİNDEN YUKARIDAKİNE ORANLA KÜÇÜK VE DEĞERSİZDİR

20

YEDİNCİ BÖLÜM: 25

HAKKA GİDEN YOL NASIL KATEDİLİR?

25

HAKKA GİDEN YOL NASIL KATEDİLİR?

25

SEKİZİNCİ BÖLÜM: 31

MÜMİN BİR KİMSENİN RABBİN'DEN, PEYGAMBERİN'DEN VE İMAMIN'DAN BİRER HASLET OLMADIKÇA İMANI KAMİL OLMAZ. 31

MÜMİN BİR KİMSENİN RABBİN'DEN, PEYGAMBERİN'DEN VE İMAMIN'DAN BİRER HASLET OLMADIKÇA İMANI KAMİL OLMAZ. 31

1- SÖZÜNDE DURMA.

37

2- KARŞILIKSIZ İHSAN ETMEK

37

3- KENDİSİNİN İHTİYACI OLDUĞU HALDE DİĞERLERİNİ KENDİSİNE TERCİH ETMEK

38

DOKUZUNCU
BÖLÜM:

39

KAZAYA RAZI
OLMA

39

KAZAYA RAZI
OLMA

39

ONUNCU
BÖLÜM:

46

KAZAYA RIZADAN SONUÇLANAN TEVEKKÜL, TAFVİZ VE
TESLİMİYET

46

KAZAYA RIZADAN SONUÇLANAN TEVEKKÜL, TAFVİZ VE
TESLİMİYET

46

ONBİRİNCİ
BÖLÜM:

53

MÜMİNLERİN FARKLI DERECELERE SAHİP OLUP İMANLARINA GÖRE
BİRBİRLERİNDEN
ÜSTÜNDÜRLER

53

MÜMİNLERİN FARKLI DERECELERE SAHİP OLUP İMANLARINA GÖRE
BİRBİRLERİNDEN
ÜSTÜNDÜRLER

53

BİRİNCİ BÖLÜM:

AHLAKA OLAN İHTİYAÇ, AHLAKIN FAYDASI VE ÖNEMİ AHLAKA OLAN İHTİYAÇ, AHLAKIN FAYDASI VE ÖNEMİ

Resulullah (Allah'ın rahmeti ona ve onun Ehl-ibeyt'ine olsun) şöyle buyurmuştur: *"Ben yüce ahlakı tamamlamak üzere gönderildim."*

Güzel ahlak olmaksızın kıyamet ve dünya işlerinden hiç biri herhangi bir düzene giremez ve hayatta bir huzur sağlanamaz. O halde ahlakını düzelterip güzel temeller üzerine oturtmadan fazla amelin bir yarar sağlayabileceğini sanmak hatadır. Aksine kötü huy, hayır ameli, aynen sirkenin balı bozduğu gibi, bozup fasid eder. Sonu fesat olan bir şeyin ne gibi bir yararı olabilir ki? Ahlakı ıslah etmeksizin fazla ilim sahibi olmanın bir yarar sağlayacağını da sanmayınız. Kesinlikle böyle olmaz. Ehl-i Beyt İmamları (Allah'ın rahmeti ve selamı onlara olsun) şöyle buyurmuşlardır:

"Böbürlenmiş mükebbir alimlerden olmayınız. Zira hak olan tarafınızı da batıl olan tarafınız yok edip götürür."

Kötü ahlak sahibinin baba ve annesiyle, çocuklarıyla, eşiyle dostlarıyla, komşusuyla, hocası ve öğrencileriyle olan ilişkilerinden mutluluk duyup, huzura kavuşacağını da sanmayınız. İnsanların tümü elinden eziyet çekip ondan nefret edeceklerdir. Böyle bir kimse halk arasında dağılmış olan yüce kemâlleri nasıl kazanabilir? Oysa kemal ehli olan kimseler ondan nefret edip kaçarlardı.

Ehl-i Beyt'in (Allah'ın selamı onlara olsun) gidişatına dikkat edip onlardan nakledilen davranış ve sözleri inceleyen bir kimse, onların, güzel ve yüce ahlaklarıyla halkı hidayet edip dine doğru çektiklerini görür. Şiilerin de buna emretmiş ve buyurmuşlardır ki: *"Halkı dilinizle değil, amellerinizle (hakka) davet ediniz."* Yani yüce ahlakınızla ve güzel amellerinizle diğerlerine örnek olunuz. Bu açıklamalardan anlaşıldığı gibi, dünya ve ahiret işlerinin güzel ahlak olmaksızın bir düzene giremeyeceğine ve bütün varlık alemini ilgilendiren bi'setin faydası da yüce ahlakı tamamlamak olduğuna göre, ahlakını güzelleştirmek, bütün farzlardan önde gelir. Bunun yanı sıra her hayrın anahtarı, her güzelliğin kaynağı, her yararın nedeni ve her amelin başlangıcı da güzel ahlaktır. Kafirlerin bile iyi ahlak sebebiyle hayrı elde ettiklerini bildiren hadislere dikkat ediniz! Resulullah'ın (s.a.a) elinde esir olan cömert bir müşrik hakkında Cebrail nazil oluyor ve Allah'ın, onun öldürülmemesini emrettiğini bildiriyor. Bu ise onu dünyada ölümden kurtardığı gibi ahirette de (man ettiğinde) cennete nail olmasına yol açıyor.

Güzel ahlak sahibi herkesin tasdik ettiği bu ön bilgileri kavradıktan sonra bilmelisin ki, (Allah seni muvaffak kılsın ve hidayet etsin) ahlak alimlerinin de ifade ettikleri gibi, ahlak hususunda Ehl-i Beyt İmamlarının (Allah'ın selamı onlara olsun) bazı ilke ve kanunları vardır. Onları bilmek, iyi ahlak edinmeyi kolaylaştırıp herhangi bir zorluk olmaksızın ona erişmeyi sağlar. **"Hak Teâla'nın bize zorluk değil, kolaylık istediğini ve dinde bize bir zorluk çıkarmadığını"** bildiren ayetlerden de anlaşıldığı gibi Resulullah (s.a.a) şeriat ilminde kolay olan şeriatı getirdiği gibi, tarikat ilminde de bize kolaylık kapılarını açıp zorluk kapılarını kapatmıştır. O halde "Bu iş zordur, nefisle cihad edip ağır riyazetlere katlanmak gerekir; siz böyle zorluklara katlanabilir misiniz?" gibi bahanelerle Şeytan, sizi ahlak ilminden nasibinizi almaktan alıkoymasın. Oysa ki, birçok zor riyazet sahibi ve nefsiyle cihad ehli onalrar vardır ki, Ehl-i Beyt'in ahlaki yönteminden haberdar olmadıkları ve sırf zahirlerini onlara benzetmeğe çalıştıkları için dünyevi hedefler ve düşük makamlardan gayri bir şeye ulaşamıyorlar...

Hakikat şudur ki, Allah Teâla yüce hikmeti ve güzel yaratışı gereği, kullarını imtihana tabi tutmuş, onlardan büyük şeyler istemiş, bunların anahtarını ise küçük şeyler (ameller) karar kılmıştır. Bu ulaştırıcı şeyleri küçük sayıp da gevşeklik gösteren kimseler kendilerinden istenilen amaca ulaşmaktan geri kalırlar. Bu ise onlar için en büyük acılardan biri olur. Fakat bu küçük vasıtalarla sarılan kimseler o büyük ve sevilen genel amaca da ulaşırlar. Bu ise, onlar için büyük bir saadet vesilesi olur.

Bu açık hikmetleri az bir tedebbür (tefekür) edip de düşün! Hak Teâla'nın yaratıklarına nasıl da açık delil ikame ettiğini ve onlara sayısız nimetleri indirdiğini gör. Nalıl da bu küçük şeylerle onları o yüce makamlara ulaştırmıştır! Buna rağmen halkın kendilerini nasıl da ebedi helakete ve acı azaba attıklarına bak. Oysa bazı küçük şeyleri yapmak onları kurtarabilirdi. Bu hikmeti Ehl-i Beyt'ten nakledilen *"Rızkın azını azımsayan, çoğundan da mahrum kalır."* hadisinden anlıyoruz. Bütün belalar ve musibetlerin başlangıcı, küçüğü küçümsemek ve azı azımsamaktır. Buna karlılık hadisten de anlaşıldığı gibi rızkın azını azımsamayan çoğundan da mahrum olmaz. Sonra eğer bu manayı iyice düşünecek olursak, konuyu açığa kavuşturan diğer misaller de bulabiliriz. Şüphesiz sayısız Ehl-i Beyt hadisleri de buna şahittir. Örneğin: *"Günahların küçüğünden korkunuz."* Hakeza *"Hiçbir itaati küçümsemeyin, belki Allah'ın rızası onda olur; ve hiçbir günahı küçümsemeyin, belki Allah'ın gazabı onda olur."* Bu vb. birçok hadisler hidayet talibi olanlara şeriat-ı Muhammedi'nin Allah-u Teâla'nın izniyle en yüce ve sevilen amaçlara ulaştıran küçük ve kolay hükümler üzerine kurulmuş olduğunu açıklamakta yeterlidir sanıyoruz. Hak Teâla'nın bir hadis-i kutside: *"Bana bir karış yaklaşıp ben bir adım yaklaşıyorum."* diye buyurması da konuyu daha bir açıklığa kavuşturmaktadır. Hak Teâla kendisine yaklaşıp yaklaşacağına ve

sırt çevirene çağrıda bulunduğuna göre O'na yönelip kapısını çalana nasıl davranır. Bu konuda Hz. İmam Zeyn-ül Abidin'in (a.s) Seher duasındaki:

"Sana kavuşmak için hareket eden şahsın yolu kısa mesafelidir. İnsanların dünyevi arzuları (aryı bir nüshaya göre de "Kötü amelleri") engel olmazsa, sen onlara gizli kalmazsın."

Kısacası, insanlardan istenilen, yüce ilahi ahlaklarla süslenmektir. Bu ahlaklar, taşıdıkları değer sebebiyle Allah'a isnat edilerek ilahi ahlak diye anılmaktadır. Ehl-i Beyt'ten gelen hadislerde de şöyle buyrulmuştur:

"Alah'ın ahlakıyla ahlaklanın."

Bu ahlak Hz. Muhammede, onun pâk Ehl-i Beyt'i (Allah'ın rahmeti onlara olsun) ve onlara uyanların ahlakıdır.

Ey Allah'a yönelmek isteyen ve böyle bir yüce makama ulaşmayı arzulayan kardeş, Ehl-i Beyt'in nurlanan gerçekleri sana sunmak isteyen ve senin hayrını isteyen birisi olarak benim şu sözümü dinle:

Bu yüce ahlakı edinmenin yolu, sürekli bir istikamet göstermek ve ifrat ve tefritten kaçınmaktır. O halde elinden geldiği kadarıyla itaat etmek ve Allah'ın sevmediği kötü amellerden kaçınmakla Allah Teâla'ya yakın olmaya çalış! Küçük veya büyük hiçbir şeyde müsamaha etmeyip işini ciddiyet temeli üzerine kur. Her ne kadar senin nazarında küçük bile olsa, hayır bildiğin, hayır olduğu malum olan her işi yapmayı kendine amaç et! Bunun aksine her ne kadar senin nazarında küçük bile olsa, kötü bildiğin her şeyi de terkedip ondan kaçınmayı kendine bir vazife bil. Küçük olsun, büyük olsun, işlerinde asla gevşeklik ve müsamahaya yer verme! Aksine her zaman işini itkan ve dikkat temeli üzerine kur. Asla çok amel yaparak işlerindeki itkan ve sağlamlığı kenara atma! İstenildiği gibi sağlam bir şekilde yapılan bir hayır amel, ştjab ve sağlamlık üzere yapılan binlerce hayır amelin sonucunu verir; dikkatsizlikle yapılan binlerce hayır amel, gerektiği şekilde dikkatle yapılan tek bir amelin bile sonucunu veremez. Hatta hikmet ve marifet sahiplerinin nezdinde bunlar asla birbiriyle mukayese edilemez.

Maksadım, sizde en küçük hata bile vuku bulmasın, demek değildir ki, bu işin zorluğunu düşünerek kendi kendine: "Ben bu halimle böyle ağır bir şeye nasıl katlanırım?" diyesiniz. Maksadım odur ki, işinizi gevşeklik ve müsamahaya terketmeyin ve müsamaha ve gevşeklik yüzünden en küçük bir hatanın bile sizden görülmesine müsaade etmeyin. Ama eğer heva ve hevesin galebesi veya şeytanın ve nefsin aldatması sonucu sizden bir hata görülürse bu ayrı bir şeydir. Mâsum olmayan insanlarda bu olabilir.

Başka bir tabirle maksadımız, şeriatın cüz'i sayılan işlerinde bile önem verip nefsinizi müsamaha göstermeye alıştırmamızdır. Bu ise yüce makamlara ulaşmaya yol açar. Allah Teâla kendi izniyle bunu, o yüce makamlara ait hazinelerin anahtarı kılmıştır. Allah'ın hazinelerinin anahtarını alan ise gani olup büyük saadete ulaşır.

Eğer sözün uzamasından korkmasaydım bu konuda yeretince açıklamada bulunup birçok örnekler zikrederdim. Gerçi uzasa da değeri vardır. Zira bu, binlerce ilahi hikmet kapısının açıldığı en ince ve en sağlam kapıdır. Belki de gelecekteki bölümlerde de bu konu hakkında yine bazı açıklamalarda bulunuruz, inşaallah.

İKİNCİ BÖLÜM:

ÖMRÜN BİR SÜRESİNİ AHKAK İLMİNİ ÖĞRENMEDE HARCAMANIN YARARI

ÖMRÜN BİR SÜRESİNİ AHKAK İLMİNİ ÖĞRENMEDE HARCAMANIN YARARI

Nefs-i emmareye karşı mücadele eden ve kalplerini kötülüklerden arındırmaya çalışan bazı salih ve takvalı kardeşler, ahlak ilmini öğrenmeye çalışmanın gerekliliği hakkında yanlışlığa düşmüşlerdir. Hz. Muhammed'in (s.a.a), en faziletli cihad olarak nitelediği nefis-i emmareye karşı cihad etmeye koyulduklarını görünce Şeytan, büyük bir şüpheyi onların kalbine sokarak onları aldatmak istemiştir. Şöyle ki: «Biz nefis-i emmareye karşı çıkıp onu yenemiyorsak ve bildiklerimizle amel etmeyerek yanlış hareketlere başvuruyorsak, o halde ahlak ilminin temel unsuru olan vaaz ve nasihatleri dinlemenin, bu gibi şeylerden haberdar olmanın ve bu konularda tedebbür etmenin ne gereği vardır? Çünkü bunun halimize bir faydası olmadığı gibi zararı da vardır. Bu konuda her ne kadar bilgimiz fazla olursa günahımız ve suçumuz da bir o kadar artar; ilimden sonra gaflet göstermemiz suçumuzu daha da ağırlaştırır. Çünkü alimin günahı cahilin günahıyla eşit değildir. O halde insanın bilgisi ne kadar az olursa, o kadar az sorguya çekilir ve de mazeretli görülür!!»

Bu sözleri ben onlardan duyduğumda bunun lanetli Şeytan'ın bir hilesi olduğunun farkına varıp, onlara Şeyh Hürri'nin, el-Cevanir-üs Seniyye adlı kitabında rivayet ettiği şu hadis-i kudsiyi hatırlattım:

"Öğrenip de sonra amel etmemekten korkuyoruz, demeyiniz; öğreniyoruz sonra da amel etmek ümidimiz vardır, söyleyiniz. Ben size her ne verdimse, amacım, onlarla size rahmet etmektir."

Bu ilahi hitap mezkur şüpheyi kökünden kesip atmak için yeterlidir. Gerçi Şeytan'ın hilesi olmasaydı herhangi bir yanlış söz konusu olmazdı. Neticede bu açıklamaya da gerek kalmazdı. Konunun daha bir açıklığa kavuşması, ahlak ilminin ilim ve amelde ne kadar gerekli ve yararlı olduğunun bilinmesi için konuyla ilgili şu açıklamaya da dikkat edelim.

Şurası açıktır ki, amelsiz ilmin bir faydası olmadığı gibi ilimsiz amelin de bir faydası yoktur. Bizler bunların her ikisini de kazanmakla görevliyiz.. Bunların her biri sahibini takviye edip, güçlendirir.

Öyleyse kim halka karşı böbürlenmek ve ilmin güzellikleri ve halk arasındaki yüce değeriyle kendi çirkin ahlak ve amellerini örtmek için ilim öğrenirse, şüphe yok ki, böyle bir

adam Şeytan'ın arkadaşı olur ve ilmi de onun için bir vebal olur. Hatta cehennem ehli bu gibi alimlerin azabından eziyet çekerler.

«Şüphesiz onlar kendi yükleriyle birlikte diğerlerinin de yüklerini (günahlarını) yüklenen kimselerdendir.»^{1[1]}

Gerçekte onlar insan suretinde olan birer şeytandırlar. Böyle olmaktan Allah'a sığınırız.

Yine kim ilmi, bir adet olarak ahzeder, riya ve gösteriş için öğrenirse, bu da önceki gruba mülhak olup, yükü kitap olan bir merkepten farkı olmaz. Gerçi bunun kullara olan zararı öncekine oranla daha azdır.

Akıllı ve bilinçli olup ilimden kendi salahını ve her iki dünyanın saadetini isteyen kimse ise Allah'a yönelip, O'nun katında olan şeylere rağbet eder.

Ahlak ilmindeki hitaplar da böyle bir kimseye yönelik olup, istenilen doğrultuda onu terbiye eder ve ilerlemesini sağlar. Böyle bir kimse bilmelidir ki, ona ilimden bir kapı açıldığında amel etmesi kolaylaşacak, neşe ve rağbetini de çoğaltacaktır. Öğrendiği ilimle amel ettiğinde de bu, ona bilmediği yeni bilgilerin verilmesine sebep olacaktır. Nitekim Ehl-i Beyt İmamları da (Allah'ın selamı onlara olsun) bu hususa işaret ederek şöyle buyurmuşlardır:

«Kim bildiği ilimle amel ederse bilmediği şeyin ilmi de ona verilir.»

Yani insanın ameli gerçekte onun için bir nevi talim olur. Zira amel, ilmin çoğalmasına sebep olmakta ve ilim doğurmaktadır. Böylece ilmin fazilet ve medhinde gelen mütevatir hadisler, ilim öğrenmeye de şamil olur. İşte burada amele sebep olan ilim ve ilimden kaynaklanan amel sebebiyle insan gerçek saadete ulaşır. Çünkü saadet, ilim ve amelin birlikte ürünüdür. Ancak, bu ikisinden, Allah katında en faziletli olanı ilimdir. Evliya arasındaki dereceler bununla belirlenir. Hz. Ali (a.s) buyurmuştur ki:

«Birazcık marifet (ilim) amelin çoğundan daha hayırlıdır. İlim ile amel, aynen niyetle amele veya ruhla bedene benzer; ki üstünlük niyet ve ruhundur.»

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM:

İNSAN, EBEDİ SAADET İÇİN YARATILMIŞTIR

İNSAN, EBEDİ SAADET İÇİN YARATILMIŞTIR

İnsan, ebedi ve sonsuz olan ahiret yaşantısı için yaratılmıştır. Allah Teala, dünyayı ahiret için bir tarla kılmıştır ve bu dünyada yapılan iyi amellere karşılık olarak, ahiret mükafatını hazırlamıştır. Kulların bu saadete layık olmaları da, ancak amelleri vesilesiyle olur. Diğer taraftan insan, bu kısa ömrünün tamamını Allah'a ibadet ve itaatla geçirse bile yine de ahiretteki ilahi mükafatın karşısında çok eksik kalır ve onunla mukayese edilemez. Binaenaleyh Allah Teala, kendi ilahi re'fet ve rahmeti gereği, bağış kapılarını açıp zeval ve fenası olmayan mükafata ehil olmayı, insanlara aşağıda açıklanacağı üzere mümkün mertebede kolaylaştırmıştır. Gerçekte Allah'ın bütün nimetleri, insanlara bir lütuftur. Örneğin Allah Teala'nın insanlara olan lütuflarından biri, onların ömür ve yaşantılarının sona ermesiyle amel defterlerinin kapanmamasıdır. Yani insanların ameli, dünyanın ömrüne eşittir; yeryüzünde tek bir amel eden kişi var oldukça, insanın ameli devam edebilir. Zira Allah Teala halkı hayra ve doğruya götürecektir bir sünnet (adet, gelenek, kanun, kuruluş vs.) koyan kimseye o sünneti koymasının sevabının yanısıra, kıyamete kadar onunla amel edenlerin sevabı miktarınca sevab karar kılmıştır. Nitekim halkı yanlış ve sapıklığa götüren bir gidişat koyan kimseye de, bu işinin günahına ilaveten, kıyamete kadar onunla amel edenlerin günahı miktarınca da günah karar kılmıştır. Aynı şekilde çocukların var olmasında etkili nedenlerden oldukları için, anne ve babayı çocuklarının yaptıkları hayırlı amellerde ortak etmiştir. Bu da kıyamete kadar devam edecek olan bir zincirdir. Yine amellere karşılık sevab verdiği gibi bu ameller nedeniyle de bazı melekler yaratır ki, kıyamete kadar Allah'a ibadet ederler ve bunların ibadetlerinin sevabı o amelin sahibine yazılır. Ayriyeten, insanlara olan büyük lütfun nişanesi olarak bir gecenin ibadetini, bin ayın ibadetine denk saymış ve hatta ondan daha üstün olduğunu bildirerek buyurmuştur ki: "**Kadir gecesi bin aydan daha hayırlıdır.**"

Bir kısım rivayetlerde yer aldığı üzere; bir saat tefekkür etmek, altmış sene ibadet etmekten daha üstün kılınmıştır. Hz. Ali (a.s) da, bir gece uyanık kalmanın sevabını, yediyüz sene ibadet etmenin sevabına eşit tutmuştur. Hakeza mü'min bir kimsenin ihtiyacını gidermenin karşılığı olarak; gündüzleri oruçla geçirilen bin yılın ve geceleri ibadetle geçirilen dokuzbin yılın sevabı vaad edilmiştir. Ayrıca her aydan üç gün oruç tutmağa karşılık, bütün asırlar boyunca oruç tutmanın sevabı vaad edilmiştir.

Bütün bunlar Allah Teala'nın, mü'min kullarına olan lütuf ve sevgisini gösterir. Onlara, dünyanın sonuna kadar ibadet etme imkanını vermesi, kendi kerem ve bahşışıyle bu değerli makama layık olma şevkini onlarda yaratması içindir. Öte yandan, bütün bunlar Hak Teala'nın, kullarının kulluk ve itaat makamına ehil olmalarını istemesi karşısında yeterli olmadığından dolayı, Allah Teala nimetini tamamlamak ve minnetini nihayet derecesine ulaştırmak amacıyla amelden daha hayırlı olan niyete göre karşılık verme kapısını da kullarına açmıştır. Allah Teala, mü'minlerin niyetlerine karşılık olarak da, cennette ebedi kalmayı onlara bağışlamıştır. Çünkü mü'minler dünyada ebedi kalacak olsalardı, ebedi olarak Allah'a ibadet ve itaat edeceklerdi. Hakeza kafirlerin niyetlerine karşılık olarak da, onların azabda ebedi kalmalarına karar verdi. Çünkü, kafirler dünyada ebedi kalacak olsalardı, daima Allah'a karşı isyan edeceklerdi.

Öyleyse ey hidayet isteyen kardeş, şunu bil ki, amellerin sen öldükten sonra da devam edecektir; sen onu zahirde kesilmiş olarak görsen de gerçekte o kesilmemiştir. Bazı hadislerde şöyle buyrulmaktadır:

"Ölümüyle günahları da ölen (kesilen) kimse ne mutludur."

Bunun manası şudur ki ; eğer bir kimsenin herhangi bir yanlış hareketi olur, fakat ölümden sonra ona iktida edilerek onunla amel edilmezse bu onun saadetindendir. Ama ona uyularak bu yanlış yola devam edilirse, kıyamet gününe kadar, o vesileyle yapılan günahların vebali o şahsa da ulaşacaktır. Bundan Allah'a sığınırım. Meğer ki, Allah Teala o günahı yok edip gidermekle bir lütufta bulunmuş olsun. Öyleyse ciddi bir şekilde titizlikle günden güne kaçın. Çünkü günah, nesilden nesile menfi etkilerini bırakır. Allah'a itaat etmeğe yönel. Zira Allah için olan amel, büyüyüp gelişerek insan öldükten sonra da kıyamete kadar nesilden nesile tesir etmektedir. Öyleyse uyan ve basiretli olmaya çalış.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM:

ALLAH'A GİDEN BAZI YOLLARIN AÇIKLANMASI ÜZERİNE

ALLAH'A GİDEN BAZI YOLLARIN AÇIKLANMASI ÜZERİNE

Allah'a giden yollar mahlukların nefesleri sayısındadır. Her bir şahıs için bütün mahlukların nefesleri sayısı kadar Allah'a giden yol vardır. Günah bataklığına saplanmış insana ise kudretiyle her şeyi kaplayan Allah'ın rahmeti sıkıcı gelir ve bu durum rahmet kapılarının üzerine kapanmasına sebep olur. Allah'ın rahmetine karşı daima ümitli ve iyi niyetli olunması insanı tekamül merhalesine en kısa yoldan ulaştırır. Allah Teala mü'min kulunun niyetine göre takdir eder. Niyet hayır olursa ilahi irade ve takdir hayra vardır, aksi durumda insanın şerre varması önlenemez.

İnsan, nefsin ve şeytanın ortaklaşa aldatması sonucu alemlerin Rabb'ine karşı kendisini kötü zanlı olmaya alıştırır. Yaratılış hikmet ve felsefesi doğrultusunda imtihan gereği küçük bir olay karşısında sıkıntıya düşme korkusuyla yeise kapılır, şeytana ve nefesine yenik düşerek sui zanna, umutsuzluğa düşer olur. Bu su-i zan ve kötümserlik, kaçmak istedikleri belaya tutulmalarına sebep olur.

Allah'a karşı kötü zanlı olmaktan yine O'nun rahmetine sığınırız.

Allah Tebarek ve Teala affetmediği takdirde insanın bu su-i zannı ve kötümserliği Rabb'inin karşısında gereği muamele görmesine sebep olur.

Resul-i Ekrem (s.a.a) olayları hayra yorar, kötü yorumlardan hoşlanmazdı.

Resul-i Ekrem (s.a.a) *Ravzat-ül Kafi*'de yeralan bir hadiste şöyle buyurur:

"Kötü yorum (tiyare), sahibinin nazarına, görüşüne bağlıdır. Eğer hafif görürse hafif olur, ağır görürse ağır olur. Hiçbir şey görmezse hiçbir şey olmaz."

O halde Resulullah'ın (s.a.a) sünnetine uymaya çalışan bir mü'min, nefsinin Rabb'ine karşı hüsn-ü zanlı olmaya alıştırmalı ve Allah-u Teala'dan az bir amel karşılığı fazla bir karşılık beklemelidir. Zira Hak Teala hakkında her ne kadar hayır çeşitlerinden zan edip beklese de Allah'ın lütf u keremi onun üstündedir; insanın zannının sonu vardır. Ama O'nun kereminin sonu yoktur. Hak Teala ihsanının hüsn-ü zannın karşılığı olduğunu haber vermiştir. Hz. Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:

"Sana hüsn-ü zanlı olanın zannını doğrula."

O halde, -evliyanın diliyle açıklamak gerekirse- Hak Teala'nın kullarına karşı hüküm ve takdiri, hüsn-ü zan besleyenlerin zanlarını doğrulayıp gerçekleştirmek olarak tarif edilebilir. Bu durumda Hak Teala'nın kendisi buna daha evladır. Hatta insan hadisleri incelediğinde Hak Teala bir şahsın herhangi bir şeye hüsn-ü zannı olduğunda onu doğrulayıp, işi onun güzel zannı doğrultusunda takdir buyurur, bu da Allah'a olan hüsn-ü zannının gayrisinden başka bir şey değildir. Bütün hayırların Allah'tan olduğunu bilip, hüsn-ü niyetle hareket edersek, bu güzel zanlarımızın, Allah Teala'dan doğrulanmış olarak bizlere iade edildiğini görürüz.

Sahih olan hadislerde buyurulduğuna göre eğer birisinin bir taş bile hayır zannı olursa Allah-u Teala o taşta hayır yaratır. Ravi, İmam'dan, "Taştan da mı?" diye sorunca İmam, "Hacer-ül Esved'i görmüyor musunuz?" diye cevap verdi. Bu hadisten de Hak Teala'nın, mü'minlerin birbirleri hakkında olan iyi niyetlerini doğrulayıp gerçekleştirdiğini anlıyoruz.

Allah Teala'nın mü'minlerin, ölen birisi hakkında ondan hayırdan başka bir şey bilmediklerine dair verdikleri şahadetlerini doğrulaması, hüsn-ü zannın ehemmiyetini ortaya koyar. Hüsn-ü zannın gereğinden başka bir şey söylememenin insan için ne denli etkili olduğuna güzel bir örnektir bu. Hak Teala bu şahadeti geçerli kılar. Hadise göre hakkında hüsn-ü zan olan ölü konusunda önemli bir engel olmadığı takdirde Allah Teala, hüsn-ü zannın gereğini, hem hüsn-ü zan sahibi ve hem de hakkında hüsn-ü zan bulunan şahıs hakkında gerçekleştirir. Ama hakkında hüsn-ü zan olan şahısta bir engel söz konusu olursa onu yalnızca hüsn-ü zan sahibi hakkında gerçekleştirir. Aynı şekilde eğer birisi diğer birisine, onu hayır ehlinden zannettiği için saygı gösterirse, Allah Teala'nın gerçekte ikram edilen şahsın cehennem ehli olduğunu bilmesine rağmen, hüsn-ü zanda bulunan şahsı cennete götüreceği hadislerde geçmektedir.

Kısacası, mü'min kardeşi hakkında ona emredilen hüsn-ü zan vazifesini yerine getirirse bunun sevabı hem mü'min kardeşine, hem de hüsn-ü zanda bulunana yetişir. Allah Teala'nın rahmetiyle onun zannı doğrulanır, zannı gereğince iş yürür, ya da zannı yalnızca kendisi hakkında gerçekleşir. Zannedilen hakkında gerçekleşmemesi ise, zannedene bir zarar getirmez.

Mü'minlere karşı hüsn-ü zan taşımak büyük bir rahmet kapısıdır. Belki de cemaat namazının büyük sevabı olduğuna dair hadisler bu yüzdendir. Zira mü'minler cemaat imamına olan hüsn-ü zanları gereğince onun namazının kabul olduğunu zanneder ve onu kendileriyle Allah Teala arasında vasıta kabul ederler. Allah Teala da bu hüsn-ü zan sebebiyle hepsinin namazını kabul eder. Bu gibi örnekler çoktur. Teberrük niyetiyle mü'minin artığından içmek de bu kabildendir. Zemzem suyundan alınan fayda da ondan umulana göredir. Büyüklerden birçoğu dünyevi veya uhrevi maksatlar için Zemzem suyundan içerek muratlarına erişmişlerdir.

Bazı dualarda istenmesi gereken en iyi rızık, kesin iman ve Allah'a hüsn-ü zan olarak belirlenmiştir. Hatta bazı hadisler konunun ehemmiyetini vurgulamak için, Allah Teala'nın yersiz hüsn-ü zan iddiasını bile doğruladığını haber veriyor. İmam Sadık'tan (a.s) ulaşan bir hadiste şöyle buyruluyor:

"Kıyamet günü bir kulun cehenneme götürülmesi emredildiğinde o dönüp geri bakar. Allah Teala, "Kulumu geri çevirin" der. Geri getirilince Allah Teala ona, "Neden dönüp geri baktın" diye buyurur. O şöyle der: "Rabb'im, sana olan zannım bu değildi." O zaman Allah Teala, "Zannın ne idi?" diye sorar. O ise, "Rabb'im, sana olan zannım beni affedip kendi rahmetinle bana cennette yer vermendi." der. O zaman Allah Teala şöyle buyurur: "Ey meleklerim, kendi izzetime, büyüklüğüme ve yüceliğime andolsun ki, bu kulum bir saat bile bana hüsn-ü zanda bulunmamıştır. Eğer bir saat bile bana hüsn-ü zanda bulunsaydı, onu ateşle korkutmazdım. Fakat yine onun bu yalanını doğrulayıp onu cennete götürün."

İşte bu ve benzeri ilahi bahşış ve rahmetleri açıklayan diğer hadislerle dikkat ettiğimizde kalbimizdeki ilahi bahşışlere olan arzuların da Allah'a olan hüsn-ü zandan sayılması yönü güçleniyor. Çünkü bu arzular eğer gerçek hüsn-ü zan olmasa da en azından buna namzet niyetlerdir. Allah Teala'nın kendi keremiyle bunları da gerçek hüsn-ü zanlar gibi doğrulayıp gerçekleştirir. Allah Teala'nın her iki dünyada da hükmü birdir. **"Rahman (Allah)'ın yaratışında bir farklılık göremezsin."**

Fakat hüsn-ü zan taşımak hüsn-ü zannı bahane ederek işi bırakıp rahata dalmak anlamında değildir. Aksine, bu şeytanın hilelerinden birisidir. Allah Teala Muhammed (s.a.a) ve pâk Ehl-i Beyt'i hürmetine bizi ve bütün mü'minleri şeytanın şerrinden korusun. Tam aksine hüsn-ü zan Allah katında olana bütün bir vücutla yönelip O'nun bahşışlerine daha bir râğbetle

bağlanmayı gerektirir. Zira ilahi bahşişlerle tanışıp ondan yararlananlar, buna daha istekli olur, buna ulaşma yönünde zorlukların kolaylaştığını görürler. Ne istediğini ve istediğinin değerini bilen birisi için karşılığında verdiği şey az gelir.

Hız. İmam Rıza'dan (a.s) gelen bir hadiste şöyle buyurulmaktadır: *"Allah Teala Hız. Davud'a (a.s) şöyle vahyetti: **"Kulum bir hayır iş yaparsa onu cennete götürürüm."** Hız. Davud (a.s): "O hayır nedir ya Rabbi?" diye sordu. Allah Teala şöyle buyurdu: **"Bir mü'min kulumun üzüntüsünü, bir hurmanın yarısıyla bile olsa gidermektir."** O zaman Hız. Davud (a.s): "Allahım, seni tanıyan kimse asla senden ümidini kesmez."* dedi."

Öyleyse yer ile gök arası büyüklüğünde, hiçbir aklın tasavvur edemediği, hiçbir gözün görmediği gerçek saadet yurdu olan cenneti yarım hurma karşılığında lütfeden Allah'a cahillerden başka kim sırt çevirir?!

Böyle kerem sahibi birisiyle muamele yapmayı kim terkeder?! Terkederse ne elde eder, yerini neyle doldurabilir?! O halde bir an için olsun Allah'a yönelmekten gaflet eden kimse, yerini hiçbir şeyin dolduramayacağı büyük bir şey kaybetmiş ve büyük bir zarara uğramıştır!

Heyhat heyhat! bununla karışığı olmayan bir fırsatı eldenvermiş ve hiç bir şeyin telafi edemeyeceği bir zarara düşmüştür. İşte bunun için ve Allah Teala'nın kullarına olan büyük re'fetinden dolayıdır ki, mukaddes İslam şeriatında müminlerin bütün hareket ve duruşlarına büyük sevaplar vaadi verilmiştir. Hatta Hız. İmam Zeynül Abidin (a.s) şialarına şu duayı okumalarını öğretmiştir: **"Ey Allah'ım, kalplerimizin bütün fısıltılarını, organlarımızın bütün hareketlerini ve dillerimizin bütün konuşuklarını senin mükafatını kazanan şeylerden kıl."** Diğer bir duada da şu tabirin yer aldığını görüyoruz: **"Ey Allah'ım, senin zikrinden gayrı bir lezzetten sana istiğfar ederim."** Allah Teala'nın mümin kullarından isteği ondan muamele etmekten gaflet ederek telafisi olmayan bir zarara düşmemeleridir. Bunun için ona giden yolları mahlukatın nefesleri sayısınca karar kılmıştır. öyle ki, "Her kim su içtiğinde Hız. İmam Hüseyin'in (a.s) susuz şehid edildiğini anıp o hazreti şehid edenlere lanet ederse Allah Teala ona yüz bin hayır yazıp yüz bin seyyieyi ondan giderir; onu yüz bin derece yüceltir. Yüz bin köleyi azad etmiş gibi sevap kazanır ve kıyamet günü onu korkusuz olarak meb'us kılar.

Böyle kerem ve bahşiş sahibi ganiyyi mutlak bir mevlanın kendisine muhtaç olan kulunun bir nefesini bile zayı etmeye razı olacağını mı sanıyorsun? Asla! O, bu zavallı kulunun tam manasıyla ona yönelmesini istiyor. Zira O'na yönelmekten başka bir şeref olmadığı gibi ondan gayri bir hayır kaynağı da yoktur. Kulu O'na yönelince O da kuluna yönelir. O kuluna yönelince de fazl ve keremince davranıp onu bütün düşünceleriyle, hareketleriyle, duruşlarıyla, uykusu ve ayıklığıyla Rabb'inin rızasını kazanmağı amaçlamaya hidayet eder.

Hız. İmam Muhammed Bâkır'dan (Allah'ın selamı ona olsun) gelen bir hadis de şöyle buyruluyor: *"Allah Teala Hız. Davud'a vahy ederek: **Kavmine bildir onlardan herhangi birisi ben emrettiğim takdirde bana itaat ederse benim de ona itaat ederek bana itaat etmesinde ona yardımcı olmam bana hak olur. Eğer benden birşey isterse ona ata ederim, eğer beni çağırırsa ona icabet ederim. Eğer bana sığınırse ona sığınak olurum. Eğer benden yardım dilerse ona yardımcı olurum. Ve eğer bana tevekkül ederse ona açık noktalarında ben koruyucu olurum, eğer bütün halk ona bir hile yapmağı koyulsalar bile ben hepsinin üstesinden gelirim."** buyurmuştur.*

Yine geniş rahmetinden dolayıdır ki, zavallı kulunu zararlı olanı bırakın, hatta yararsız olan şeylerle meşgul olmaktan şiddetle tahzir etmiştir. *El-Cevahir-üs Seniyye* kitabında şunlar yer almaktadır: **"Ey Adem oğlu, eğer kalbinin kasavetli, cisminin hasta, malının**

noksan, rızkının yoksun olduğunu görsen bilmelisin ki, bunlar konuştuğun faydasız sözlerin yüzündendir."

Nerede kalsın ki, haram söz konuşasın o halde boş söz sana zehirden daha zararlıdır. Zira zehir senin ancak cismini tahrip edebilir. Oysa boş sözler kalbi katılaştırır, malı azaltır, rızktan mahrum eder, cismi de hasta eder.

Merhamet sahibi yüce Allah ise kulunun böyle bir büyük bedbahtlığa kendisini marez etmesine elbetteki razı olmaz. Hatta Allah Teala'nın kulunu faydasız sözlerden dolayı hesaba tuttuğu gibi faydasız bakışlardan dolayı da hesaba çekeceği bazı hadislerde yer almıştır.

İşte kulunun, hatta bir bakışının da boşa gitmesini istememesinden dolayıdır ki, alimin yüzüne Kabe'ye, Resulullah'ın (s.a.a) neslinden olan seyyitlere ve ibret almak için mahluklara bakmayı ibadet kılmıştır. Hatta bir saat düşünmeyi atmış sene ibadet etmeye eşit kılmıştır. **"Nereye dönseniz orası Allah'ın vechidir."** İmam Sadık (a.s) babaları yoluyla Hz. Resulullah'dan (s.a.a) rivayet ediyor ki:

"Allah Teala Davud peygambere (Allah'ın selamı ona olsun) vahyederek şöyle buyurdu: Güneşde oturana güneş dar olmadığı gibi rahmetime girene de rahmetim dar gelmez. Kötümser düşüncelere kapılmayana bir zarar gelmediği gibi de kötümser olanlarsa fitneden kurtulamazlar."

Görüldüğü üzere bu kutsi ilahi hitap kurduğumuz bu ilkeye en büyük şahidlerden biridir ki, kötümser olan kimse Allah Teala'ya olan su-i zannı yüzünden fitneden kurtulmayıp badbahtlığa düşer. Kötümser olmayan kimseye ise Allah Tela'ya iyi niyet taşıdığından dolayı kötümser olan şeyler bir zarar vermeyip Hak Teala'ya olan hüsn-ü zannı hürmetine bela ondan def olur.

Kendisini Ehl-i Beyt'ten gelen hadislere adayarak onlara uyup Allah'ın rahmetine giren bir kimse içine asla darlık sözkonusu olamaz. Aksine her kapısından bin kapı açılan kapılar onun yüzüne açılır, sonunda ise ilim ve marifet nuruyla onu kalp inşirahı makamına ulaştırır. Bu makam ise Hak Teala'nın peygamberi Hz. Muhammed (s.a.a) hakkında övdüğü en efdal makamdır. Allah Teala Kur'an'da şöyle buyuruyor: **"Senin sadrini (göğsünü) açmadık mı?"**

Allah Teala bir kuluna minnet koyup bu makama ulaştırırsa o artık dünya ve ahiret belalarının ulaşmadığı kimselerden olur ve eğer herhangi bir bela da ona ulaşırsa bu ancak diğerinin ve halkın nazarında beladır; yoksa onun kendi nazarında Allah Teala'nın ona gösterdiği bu belaya sabretme sonucu ulaşacağı Allah'ın rızası ve yüce makamlara nazaran en büyük lezzetlerden ve en afiyetli bahşişlerdendir.

İşte bu yüzden Aşura günü İmam Hüseyin 'in (a.s) bazı ashaplarına belalar şiddetlendikçe yüzleri daha da açılır ve onları daha çok sevinç alırdı.

Allah Teala size ve bize bu makamları bağışlasın.

Dünyaya düşkün insanlar nerede böyle lezzetlere ulaşabilirler! Allah Teala bize yardımcı

AHLAK

ve vekil olmakta yeterlidir. O ne güzel mevla ve ne güzel yardımcıdır.

BEŞİNCİ BÖLÜM:

İNSAN KENDİ KENDİLİĞİNDEN ACİZ VE GÜÇSÜZ, AMA ALLAH TEALA'YALA BAĞLANTISINA NAZARAN, YÜCE MAKAMI OLAN BİR VARLIKTIR

İNSAN KENDİ KENDİLİĞİNDEN ACİZ VE GÜÇSÜZ, AMA ALLAH TEALA'YALA BAĞLANTISINA NAZARAN, YÜCE MAKAMI OLAN BİR VARLIKTIR

Bu bölümde, insanın kendi benliğine nazaran hakirliği, Hak Teala'ya olan bağlantısına nazaran ise, makamının yüceliği hakkında bahsetmek istiyoruz.

Ey hakikatten uzak kalıp, nefsini ıslah etmekten gafil olan kardeşim! Senin iki yönün var:

1- Kendi nefis ve zatın, başka bir deyişle, senin sen olman yönün ki, genellikle bu yönünü dikkate alırsın. Bu yönünle sen zail olup giden değeri olmayıp hesaba katılmayan bir varlıksın; hatta Kur'an-ı Kerim'in deyişiyle, sen hiçbir şey değilsin.

2- İkinci yönün ise senin, ilahî kudret ve gücün mazharı olup Hak Teala'nın mahluku olma yönündür. Bu yönünden ise yeryüzü, doğu ve batı arasında olanlardan ziyade, arşdan toprağa, yedinci gökten yedinci yere kadar bütün alemle bağlantı halindesin; o halde eğer iyi bir iş yaparsan bütün alemlerde iyi bir etki bırakırsın, aksi takdirde ise kötü tesirin olur. Arşın altında senin bir misalin vardır. Senin yaptıklarını o da yapar. Sen kötü bir iş yaptığında Allah-u Teala arş ehlinin nezdinde rezil olmaman için misalinin üzerine bir perde çekip onu örter. Ancak iyi bir iş yapacak olursan Allah-u Teala o perdeyi alır. İşte dualarda yeralan: *"Ey güzeli açıp gösteren; kötüyü örten Allah!"* cümlesinin manası da budur.

Miftah-ül Felah kitabında Şeyh Bahai (Allahın rahmeti ona olsun), İmam Sadık'ın (a.s) şöyle buyurduğunu naklediyor:

"Her müminin "arş"da bir misali vardır. Bir insan rüku ve secde gibi hayır işlerle meşgul olduğunda onun misali de kendisi gibi secde ve rüku eder, melekler de onu görüp Allah-u Teala'dan onun için rahmet ve bağış dilerler, ama o insan bir günahla meşgul olursa Allah-u Teala onun misalinin üzerine bir perde çekerek meleklerin bundan haberdar olmasını önler."

Yine şüphesiz günlük yaptığın ameller, her gün sabah ve akşamları, Resulullah'a (Allah'ın selamı ve rahmeti ona ve Ehl-i Beyti'ne olsun) ve İmamlara (Allah'ın selamı onlara olsun) özellikle de Veliyyülasr olan İmam-ı Zaman'a (Allah onun zuhurunu yaklaştırsın) sunulmaktadır. Hayırlı amellerin onları sevindirir hoşnut eder. Hatta Ehl-i Beyt İmamlarından biri şöyle buyurmuştur:

"Andolsun Allah'a, bir mümin muhtaç olan kardeşinin ihtiyacını giderdiğinde onun bu hareketinden ihtiyaç sahibinden daha çok Resulullah (s.a.a) hoşnut olur."

Şüphesiz, Resulullah (s.a.a) ile Ehl-i Beyt (a.s) alemin erkânı olup melekler dahil diğer bütün varlık alemin onların emri altındadırlar. Eğer birisi alemin sultanını hoşnut ederse onun bütün raiyyetine de tesir edip hepsi sultanın sevindiği için sevinirler. O zaman alemdeki bütün varlıklar bu ihsan sahibi kula dua ederek "Sen bizi sevindirdiğin gibi Allah-u Teala da seni sevindirsin" derler.

Ancak kötü bir harekette bulunursa, Resulullah'a (s.a.a) ve onun Ehl-i Beyt'ine (a.s) kötülük yapmış olur. Bu yüzden de ağaçlar kurur, ürünler bozulur, yağmur azalır ve fiyatlar

yükselir. Buna göre ey zavallı insan! Bilki, senin itaat ve isyanın amellerini yazmakla görevli olan melekleri; hoşnut veya rencide etmekle kalmıyor bilakis, bütün alemde etki bırakıyor.

Geçmiş ve gelecek, müminlere hayır ulaştırmakta açıklanan hakikat için ayrı bir örnektir: Bir kimse "Allah'ım, bütün mümin erkek ve kadınları mağfiret et" derse hadislerde yer aldığına göre bütün erkek ve kadın müminler "bu şahıs bize mağfiret diledi" diyerek onun için şefaet ederler.

Yine hadislerde, "alim" için göklerde ve yerlerde olan her şey, hatta denizlerdeki balıklar bile mağfiret dilediği yer almaktadır. Allah-u Teala Kuran-ı Kerim'de şöyle buyuruyor:

"Arşı taşıyanlar ve arşın çevresinde bulunanlar Rablerine tesbih ve hamd edip ona inanıyorlar ve iman edenlere mağfiret dileyerek, ey Rabbimiz sen her şeyi rahmet ve ilmin ile kapsamışsın, tevbe edip yoluna tabi olanları bağışla ve onları cehennem azabından koru"^{2[2]} derler.

Buna göre, Hak Teala'nın kudretine bağlanarak, ilahi azamete mazhar olduğun ve bu ikinci yönünle bütün alemde etki bıraktığın açıklığa kavuştun. O halde bir hiç sayıldığın birinci yönüne bakarak nasıl gaflete dalıp bu hakikati görmezlikten gelebilirsin. Sen kendi nefsini ihmal etsen bile Rabbin seni başı boş bırakmaz. Kur'an-ı Kerim de bu konuda şöyle buyuruyor: **"İnsan başı boş olarak mı bırakıldığını sanıyor?"**^{3[3]} İmam Ali (a.s) şu şiirinde ne güzel buyurmuştur:

"İlacın kendindedir, fakat sen görmüyorsun.

Derdin de kendindedir, fakat farkında değilsin.

Küçücük bir cisimden ibaret olduğunu mu sanıyorsun?

Oysa şu koca alem sen de özetlenmiştir.

Sen, ayetleriyle gizli olanın açığa kavuştuğu Mubin kitapsın."

O halde, ey gaflet uykusuna dalan! Uyan ve seni insan yapan bu ikinci yönüne dikkat et. Rabbin de böyle istemiştir. Eğer hak yolundan uzaklaşmış bedbahtlardan olduğunı görüyorsan bilmelisin ki, **"Allah-u Teala istediğini siler ve istediğini de zapteder, ümm-ül kitap (ana kitap) onun nezdindedir."**^{4[4]} İnsan kılığında bir şeytan olmaktan kaçın! Aksi takdirde bilmelisin ki, ilahi lütuf ve ihsanı kendinden uzaklaştırmış ve kendi fesadıyla bütün alemini fesada çekip Peygamberler, mukarrep melekler ve bütün gök ve yer ehlinin kalbini incitmiş olursun. Yer, onun üzerinde hareket edip yürümenden, gök ise senin üzerine gölge salmaktan feryat edip, Hak Teala'ya şikayet eder. Hadislerde, yerin, sünnet edilmeyen birisinin idrarından dolayı kırk gün feryat edip Allah-u Teala'ya şikayet ettiği geçmektedir. Oysa bu sadece mekruh bir iştir. Ama senin halin ne olabilir? Kısacası sen böyle oldukça Allah-u Teala'yla harp etmekte. Allah-u Teala'nın mülkü olan bütün her şey sana düşmandır. Onun mülkünden nereye kaçabilirsin ki?! Oysa ki, senden intikam almak için bütün mahluklar Allah-u Teala'dan izin istemektedirler. Sen bu zaaf ve hakirliğinle onların hepsine nasıl karşı koyabilirsin?

Sana kim yardım edebilir, kim sığındırabilir, oysa sen Allah'la harbe girmişsin; o halde senin için ondan gayri bir sığınak ve kurtuluş yoktur. Allah Teala Resulullah'ın (s.a.a) diliyle şöyle buyuruyor:

2[2]- *Gafir (Mü'min)/7.*

3[3]- *Kıyamet/36.*

4[4]- *Ra'd/39.*

"O halde Allah'a koşup O'na sığın ben size açık bir korkutucuyum"^{5[5]}

Bir şeyden korkan ondan kaçır; ancak, Hak Teala'dan korkan ise O'na (Allah'a) doğru koşar. Sen de eğer ona koşanlardan isen Hz. İmam Sadık'ın (Allah'ın selamı ona olsun) cediti Resulullah'dan (s.a.a) naklettiğı bu hadis-i kudsiye kulak ver. Hak Teala buyuruyor ki:

"Bir kulumun kalbine baktığımda onun kalbinde bana halis itaat etme sevgisi ve benim rızam olduğunu görürsem, onun durumunu ıslah etmeyi (sorunlarını halletmeyi) kendim üstlenirim."

Yine Resulullah'tan (s.a.a) nakledilen diğeri bir hadisi kudsi de şöyledir:

"Kulumun asıl hedefinin bana yönelmek olduğunu görürsem onun sadece bana dua edip benimle münacat etmekten zevk almasını sağlarım. Bir kulum böyle olunca da bir hataya düşmek isterse önüne geçip engel olurum. İşte onlar benim hak velilerimdir. Ve gerçek şecaatlılar de onlardır. Onlar öyle kimselerdirler ki, yer ehlini bir azapla helak etmek istediğimde onların hatırı için azabı yer ehlinden uzaklaştırırım."

Bu hadis üzerinde düşün ve Hak Teala'nın yer ehlinden bu velilerin hatırına azap ve belaları nasıl uzaklaştırdığına dikkat et. O halde, bu velilerin varlıklarının alem için bir sadaka olduğu denilebilir. Zira alemin helak olmaktan korunmasına sebep, olan onlardır. Kısacası, bu alemin tüm parçaları birbirleriyle bağlantılıdır ve bu alem ise bir insan gibidir. Vücudunun herhangi bir organında meydana gelen bir acı, onun tüm vücuduna sirayet eder. Bu acı, o organdan giderilince de tüm organlar rahatlığa kavuşur. Hadis-i şerifde şöyle buyrulmuştur:

"Bir kul bir hamd ettiğinde bütün namaz kılanların duasını kazanır; zira namaz kılanlar; "Semiallahu limen hamideh" yani (Allah'ım, bütün hamd edenlerin hamdını duyar ve kabul eyle) demekteler."

Bir insanın bütün namaz kılanlarla bağlantı kurup, tek bir söz söylemekle nasıl onların duasını kazandığına dikkat et.

Yine işini sağlam yapan kimse Resulullah'ın (s.a.a) duasını kazanır; çünkü Resulullah (s.a.a) buyuruyor ki:

"Allah-u Teala, yaptığı işi sağlam yapana rahmet eylesin."

Şüphe yok ki, Resulullah'ın (s.a.a) duası kesin olarak icabete ulaşır. Allah'ın rahmetini, kazanan bir kimse ise helak olmaktan kurtulur.

Bu asırda Resulullah'ın (s.a.a) duasını kazanmak için Peygamber'in döneminde olmayı arzulayıp, bunun artık telafisi mümkün olmayan ve elden çıkan bir nimet olduğunu sananlar gerçekte yanılmaktadırlar. Çünkü, bu asırda da kolaylıkla Peygamber-i Ekrem'in (s.a.a) duasını kazanmak mümkündür. Zira, dediğimiz gibi işini sağlam yapan kimse Resulullah'ın (s.a.a) rahmet duasını kazanır. Veya Şaban ayından bir gün oruç tutan bir adam Resulullah'ın (s.a.a) şu duasını kazanır:

"Şaban ayı benim ayımdır Allah-u Teala benim ayımda orucuyla bana yardım edene rahmet etsin"

Resulullah'ın (s.a.a) asrımızın halkını, duasının bereketlerinden mahrum edeceği de düşünülemez. Aksine Resulullah (s.a.a) bazı genel vasıflara sahip olanlara dualarda bulunmuşlardır. İsteyen herkes, bu vasıfları kazanarak icabet edilen o duaları kazanabilir.

Kardeşim! kendine dön! Hak Teala'nın rahmetiyle senin için rahmeti gerektiren ne güzel vasıfların hazırladığını görmen gerekirken sen, kendi gaflet ve aldırmaazlığın yüzünden bütün alemin nefretine yol açan kötü vasıfları edinmek istiyorsun.

Bir mümini inciten kimse, Hz. Resulullah'ı (s.a.a) daha sonra İmam Ali'yi (a.s) daha sonra İmam Hasan'ı daha sonra İmam Hüseyin'i ve sonra da diğer masum İmamları ve bilahare alemde bulunan her şeyi incitmiş olur. Dolayısıyla da, alemde bulunan her şey, hep bir dille, bizi incittiğın gibi Allah-u Teala da seni incitsin diye ona bedduâ ederler; o halde ey kardeşim! Makamın çok büyük olduğı gibi karşı karşıya bulunduğın tehlikeler de çok büyüktür. Sen ise bütün davranışınla iki yol ayırımındasın: Allah'a yönelirsin veya ondan yüz çevirirsin. Eğer sen O'na yönelirsen O da sana yönelir ve eğer sen O'ndan yüz çevirirsen O da senden yüz çevirir. Allah-u Teala senden yüz çevirince de artık her şey senden yüz çevirir. Sen devamlı olarak bu iki yol ayırımındasın ve bundan ayrılamazsın. Ey kendisine yönelenlere yönelip kendi fazilet ve rahmetlerini bahşeden Rab, devamlı olarak bizim sana ve senin de bize yönelmeni sağlayacak bir hale erişmeğı bize nasibet. Ve bizi kendi kudretinle güzel edeple edeplendir. Sen rahmet edenlerin en merhametlisisin. Allah-u Teala'nın selamı ve rahmeti mahlukatın en şerefli, en üstünü olan, Hz. Muhammed (s.a.a) ve onun pâk Ehl-i Beyti'ne (a.s) olsun.

ALTINCI BÖLÜM:

HER ŞEY KENDİSİNDEN YUKARIDAKİNE ORANLA KÜÇÜK VE DEĞERSİZDİR

HER ŞEY KENDİSİNDEN YUKARIDAKİNE ORANLA KÜÇÜK VE DEĞERSİZDİR

Her şey ne kadar da büyük olsa kendisinden daha büyük olana oranla küçülür. Her zorluk kendisinden daha zor ve çetin olan bir şey karşısında kolaylaşır; ve asla nazara gelmez. Örneğin, ayağına bir diken batan kimseyi akrep sokarsa şüphesiz ayağına diken battığını tümüyle unutup aklından çıkarır. Bundan şu sonuç elde edilmektedir ki, Hak Teala her şeyi, daha üstün ve yüce birine musahhar kılar .

Azamet, güç ve kemalde nihai dereceye ulaşan İmam Ali'ye bakıver. Hz. Muhammed (Allah'ın rahmet ve selamı onlara olsun) anılınca nasıl kendini küçük görerek *"Ben Muhammed'in (s.a.a) kölelerinden bir köleyim"* diyordu. Bu diğer mahluklarda da rastlanan bir husustur. O halde eğer dünya belalarının sana kolay gelmesini istersen ondan daha zor ve ağır olana bak. İçinde bulunduğun zorluğa, ondan daha zor olan diğer bir zorluk eklenirse ne yapabileceğini düşün. O zaman içinde bulunduğun zorluk, kendisinden daha ağır olana oranla kolay gelecek ve bunu kendin için bir nimet olarak göreceksin o zaman, "bana daha ağır bir zorluk yüklemeyen Allah'a hamd olsun, isteseydi ban daha ağır zorluk yükleyebilirdi" dersin.

Eğer yaptığın bir hayır ameli büyük görmekten kurtulup kendini beğenmeye yol açan sevince kapılmaktan kurtulmak istersen, amelini senden üstün olanların amelleriyle karşılaştı, mukayese et. Veya şimdi bulunduğun makamdan daha üst makama çıktığını farzet; o zaman bu hayır amelle sevinip övünmek bir kenara dursun, onu özür dilenmesi gereken bir suç ve günah olarak göreceksin ve onu kendine mal etmekten çekineceksin.

Eğer bu halini Allah'ın izniyle kendine bir alışkanlık edinirsen sürekli olarak Hakk'a doğru hareket edersin. Zira onun muhabbetinin sonu yoktur. İhlas ve amelde hangi büyük makama ulaşırsan, ondan daha iyi ve güzelini görürsün. Eğer bu yolda durmak için bir nihayet ararsan bil ki, bu yolun sonu yoktur. Fakat bir engelle karşılaşma bir yerde durmak istersen bu da doğru değildir. Zira Hak Teala seni lütuf ve keremiyle kendisine yakınlaşmaya çağırmaktadır. Ondan gayri neye yönelip, neye razı olabilirsin ki? Ey Allahım; Sen'den başkasına razı olup Sen'den başkasını gaye edinen gerçekten de zarara uğramıştır.

Buraya kadar yapılan açıklamadan açıkça anlaşılıyor ki, devamlı Allah Teala'ya itaat yolunu katederek, O'na doğru hareket etmek gerekir. Bu ise itaatın bir yönünden ayrılırken itaatın diğer yönüne yönelmekle olur. Çünkü Allah-u Teala farzlara uyulmasını sevdiği gibi ruhsatlarına da uyulmasını sever. Allah-u Teala'nın sevgisini isteyen birisine, müstahap amelleri yapmak O'nun sevgisini kazanmak için tabii bir vesile olduğu gibi beşeri tabiatın gereği nefsinde itaat etmeye karşı bir yorgunluk ve dolayısıyla nefret korkusu sözkonusu olan birisine de o ameli terk etmesi ruhsat verilmiştir. Allah Teala böyle hallerde ruhsatına uyulmasını sevdiği için o bunuda kendi muhabbetini kazanmak için bir vesile kılar. Buna göre bir şahıs bazen bir ameli yaparken, bazen de aynı ameli terketmekle Allah Teala'nın muhabbetini kazanır. İşte bu büyük bir feyizdir.

İmam Ali (a.s) ve İmam Hasan'dan (a.s) nakledilen bu iki hadis arasındaki farktan da bunu anlamak mümkündür. İmam Ali (a.s) kendisinden nakledilen hadisde: *"Eğer Allah'ın rızası olan iki şeyle karşılaşırsam nefsimi en zor olanını seçerim"* diye buyuruyor. İmam Hasan da (Allah'ın selamı ona olsun): *"Ben nefsimi en kolay olanını seçerim"* diye buyuruyor. İmam Hasan'ın

buyruğu işte Allah Teala'nın ruhsatlarına da uyulmasını sevdiği ve ibadette aza iktifa etmenin tercihi yüzündendir. Bir hadiste şöyle buyrulmaktadır:

"Bu din çok sağlam ve ince bir dindir, yumuşaklıkla ona dalın ve Allah'ın kullarına O'nun itaatini zorlaştırmayın"

Bunun dışında ruhsatı tercih etmek, nefiste diğer bir ibadete hazırlık meydana getirmek içindir. Ama Hz. İmam Ali (Allah'ın selamı ona olsun) davranışı nefse karşı koymak yönündedir. Bu ise bütün hayırların anahtarı sayılır. Bu sözlerin her ikisi de insanları davet ve irşad etmek içindir. Yoksa onların Allah nezdindeki makamları, akılların aciz kalıp erişemeyeceği bir makamdır.

Ayrıca bir işin gerektiği şekilde ve halis niyetle yapılabilmesi için o amel üzerinde düşünmek şarttır. Bu ise genellikle belli bir sürenin geçmesini gerektirir. Öte yandan ertelenen her şeyde şeytanın bir rolü olup, ertelemeye fırsatın kaçırılma korkusu bulunduğu da dikkat edilmelidir.

O halde bu iki durumla karşı karşıya kaldığın takdirde yani ertelemeye fırsatı kaçırmak korkusu olur ve düşünmeden aceleyle başlamakta da işin halis olmaması ve gerçekte nefsanî bir amaçla yapılması, şeytan hileyle ibadet şeklinde gösterdiği işin aslında bir çeşit günah olma korkusu olursa bilmelisin ki şeytanın etkili olduğu erteleme acizlik, tembellik ve malın elinde kalmasını sevip onun harcanma korkusundan kaynaklanmaktadır. İşte bu, alimi helak eden ertelemedir. Bundan kurtulmak için nefisle mücadele edip onu altetmek lazımdır.

İşin sağlamlığı için yapılan ertelme ise Allah Teala tarafından istenilip, emredilmiştir. Bu ise sonunda pişmanlığa sebep olmaz. Zira bu halde Allah Teala'nın emrine itaat edip, iyilikte bulunan birisi olmuş olursun **"Muhsinlere (iyilikte bulunanlara) ise bir sorun yoktur"**^[6]

Usulü Kafi'de Cabir'den gelen bir rivayette diyor ki: "Bir gün İmam Muhammed Bakır'ın (Allah'ın selamı ona olsun) huzuruna vardığımda bana şöyle buyurdu: *"Ey Cabir Vallahi ben çok üzüntülüym, kalbim meşakkatlidir"*

Fedanız olayım; niçin üzüntülüsiniz ve kalbinizi meşgul eden nedir diye arzettim. İmam: *"Ey Cabir! Allah'ın halis dininin girdiği bir kalp Allah'dan başkasından arı kalır."* buyurdular. Yine Hz. İmam Ali (Allah'ın selamı ona olsun) ashabından bazılarına yazdığı mektuplarında şöyle buyurmaktadır: *"Allah-u Teala'dan korkan bir kimse aziz olur, doyar, kanar ve aklı dünya ehlinde arı kalır. Bedeni dünya ehliyledir ama kalbi ve aklı ahirete yönelmiştir."*

O halde eğer bir mümin Hak Teala'nın lütfuyla üns bulup Allah-u Teala'yı zikretmenin hazzını tattığı takdirde bu hali kaybetme korkusu onu saracak ve ondan ayrılmaya razı olmayacaktır.

Allah-u Teala bir kuluna inayet etmek isterse kalbine huzur verir ve onu kendisine bağlı kılar. Ama aynı zamanda ikinci derecede bilarez olarak kendisinden aşağıda olanlara da iltifat etmeği mümkün kılar. Bu kul ise devamlı olarak bir korku içerisinde olup yalnızca asaleten ve bizzat istenmekte olan asıl maksadına yönelmeği ister. Fakat bu korku devamlı olarak kalbinde olur dışarı çıkmaz. Zaten İmam Ali (Allah'ın selamı ona olsun) müminleri *"Üzüntüsü kalbinde sevinci ise yüzlerinde."* diye tanıtmıştır. Ama yine maslahat gerektirdiğinde Hz. İmam Muhammed Bâkır'dan (a.s) Cabir'in naklettiği hadiste olduğu gibi bazen de onu açıklıyarak dışarı vurur.

İşte müminin en güvenilir kardeşlerinden kaçmasının anlamı budur. Buna göre Allah-u Teala'yla yönelerek diğerlerinden beri olmazsa halkla haşr-u neşri Hak Teala'ya yaklaşmak için araç kılma. Çünkü sen henüz tabii istek ve nefsin beşer cinsi ile üns kurma sevgisi elinde esirsin. Bu yöne yöneldiğin takdirde nefse kul olursun; nefis için razı ve onun için gazap edersin. Böylece de Hak Teala'ya kul olmak şerefinden çıkarsın, oysa Hak Teala Kuran-ı Kerim'de, **"Cin ve insanları sadece bana kulluk etsinler diye yarattım"** buyurmuştur.

Bununla birlikte işini sağlamlaştırmak için ertelediğinde, zamanı geldiğinde seni o işe muvaffak kılması için Allah Teala'ya tevekkül edin. Tembellik ve ihtiras yüzünden meydana gelen gecikmeden kurtulmak için işini öne geçirerek hulus-u niyyetle ve Allah Teala'nın rızası gereğince yapabilmen için yine o'na tevekkül et. Bir işi hemen yapmak veya ertelemek hususunda Allah Tealaya tevekkül ederek doğru bir sebebe dayanan bir şahıs muhsindir, muhsinlere de bir korku yoktur. Böyle bir şahıs her iki durumda da Allah Teala'nın rızasını kazanabilir.

Hem amel etme ve hem de ameli terketmeyle Allah Teala'nın rızasını kazanan bir kul ise sürekli olarak Allah Teala'ya doğru hareket etmektedir. Allah Teala'nın ise kapısına gelen, O'na yönelen birisini kendisinden uzaklaştıracığını düşünmek dahi yersizdir; böyle bir şey O'nun şanına yakışmaz.

Şunu da belirtmeliyiz ki bir çok mümin kardeşlerimizin sandığı gibi Hak Teala'ya yaklaşmanın yolu; sadece namaz kılmak, oruç tutmak, Kur'an okumak-öğrenmek ve dua edip ziyaretlere gitmek gibi bilinen belli - başlı ibadetlerle meşgul olmak ve bunun dışındaki her şeyin faydasız olup ömrü zayi etmek olduğu düşüncesi dargörürlük ve yanılığa kapılmaktan başka bir şey değildir.

Bilmelisin ki, şeriatın asıl maksadı mükelleflerin basiretini takviye edip onların tam bir basiret ve marifetle itaat etmelerini sağlamaktır. O halde basireti güçlendirip, bilinci çoğaltan her şey şeriatın amacına dahil olup olumlu bir iştir. Saydığımız ibadetlerle iktifa edip, onlardan öteye geçmemek insanın dargörürlü olmasına sebep olabilir; bilinçleri vakit, kible ve benzeri şer'i konulardan öteye geçmez. Bu yüzden de din konusunda onu aldatmak isteyen ins-u cin şeytanları kolaylıkla onu aldatabilirler. Bu da şeriatın hedefleriyle çelişmektedir.

Aksine alış-veriş gibi işlerle topluma katılarak soru, cevap, konuşma tarzı gibi çeşitli hususlarla ilgili adabı ve ince noktaları da öğrenerek bunları da ibadet ve zikirlerine ekleyen bir kimse, gerçek ve kamil bir kişiliğe sahiptir. Vicdan ve tecrübe de buna en büyük şahittir.

Doğal bilimler sınıfına giren her bir mesleği öğrenmek insana akli konuları kavramakta yeni kapılar açar. Bu da Allah Teala'nın akli bilgileri hissi bilgilere; uhrevî işleri dünyevi işlere bağlantılı kılmasından kaynaklanır. O halde uhrevî işlere dünyevi işler olmaksızın ulaşmak isteyen kimse bu hedefe ulaşamaz. Çünkü Allah Teala uhrevî işlerin kamil olmasını dünyevi işlere bağlı kılmış, ahirete ulaşmak için amaçlanan dünyayı da ahiretin bir parçası saymıştır. O halde dünya hakkında gelen kınamalar buna şamil olmaz. Bu yüzden ki hadisi şerifte "*Ahiretini dünyası için terk eden kimse lanetlenmiştir;*" denildiği gibi "*Dünyasını ahireti için terkeden de lanetlenmiştir.*" diye nakledilmiştir.

Açıktır ki, terkedeni lanetlenen dünya, ahirete ulaşmaya vesile olan dünyadır. Bu ise gerçekte ahiretten sayılır ve onu terkeden gerçekte ahireti terketmiş sayılır. Ama kınanan dünya ise ahirete ulaşmaya vesile olmayan boş dünyadır.

O halde ilk bahsi geçen dünya, ahirete ulaşmak için gereklidir. İnsanı Allah'a yakınlaştıran dünya işleriyle uğraşmak bilinci artırıp basireti güçlendirmektedir. İşte ticaret konusunda geçen "*Ticaret aklın yarısıdır*" şeklindeki hadisin manası budur. Yine ayrı bir hadiste; "*İbadet on kısımdır, bunların dokuzu ticarette biri ise diğer itaatlerde karar kılınmıştır.*" denildiğine rastlıyoruz. Bunu Peygamberimizin (s.a.a) bisetten önce Şam'a ticaret için gitmesi veya diğer peygamberlerin (Allah'ın selamı onlara olsun) ticaretle meşgul olmaları da bunu teyit ediyor. İnsan bütün kemallerden yoksun olduğu için bu kemallerin hepsine muhtaçtır. Her şeyin bir konuda menfaati vardır. Hepsi de birlikte aklın kemaline, bilinç ve basiretin çoğalmasına yardımcı olur. Her bir şahıs kendi nasibine ulaşabilmesi için ilahi hikmet gereği bu kemallerin tüm alemde dağınık olup, bunların bir çoğunun ise halkın dilinde dolaşıp yaygın olmasını gerektirmiştir.

Bu yüzden hikmetli sözün, söyleyenin kim olduğuna bakmaksızın alınması emredilmiş ve hatta Ehl-i Beyt (Allah'ın selamı onlara olsun) *"Hikmeti münafıktan bile alın veya ilmi büyüklerin dilinden öğrenin"* diye buyurmuşlardır. Hikmete dayalı olan şeriatın hedefi her bir kulun hikmet ve marifette kemale ermesi olduğundan dolayı Allah Teala hikmete ulaşmanın kolay olması için onu tüm alemde yaygınlaştırmış ve aktarıcısına bakmadan öğrenilmesini emretmiştir

Ehl-i Beyt'in (Allah'ın selamı onlara olsun) kendi şiiilerine; *"İnsanları hak ile tanıyın, hakkı insanlarla değil"* şeklindeki buyrukları da bu doğrultudadır. Yine *"Söylenene bakın, söyleyene değil"* veya; *"İki garip vardır: Biri sefihin ağzından çıkan hikmetli söz, onu kabul edin; diğeri hekim olan birisinin söylediği yersiz söz onu ise affedin"* diye buyurmuşlardır. O halde tam kemale ermek sözlerden, işlerden muamele ve tecrübelerden yararlanmaya bağlıdır. Hatta Ehl-i Beyt (a.s): *"Akıl tecrübeleri hıfzetaştır ve tecrübelerin en hayırlısı ise sana öğüt olanıdır. Ve tecrübe kazanılan bir ilimdir"* diye buyurmuşlardır.

Geçmiş asırlardakiler hakkında yaptığımız araştırmalar ve edindiğimiz tecrübeler gösteriyor ki, bazı kardeşlerin tavsiyelerine uyup sadece bilinen bazı ibadetlerle yetinmek genellikle dar görüşlülük ve bilinçsizliğe yol açıyor, sonuçta ise sahibinin ilerleyip yüksek makamlara ulaşmasına engel oluyor. Bu yüzden bunun da insanların yüksek makamlara ulaşmasına engel olmak için şeytan'ın hazırladığı diğeri bir tuzağı olduğunu söylemekte yarar vardır.

Daha önce açıkladığımız *"Her şey kendisinden daha zor olan başka bir şeye oranla kolaydır"* ilkesinin yararlı olduğu bir diğeri yer de dünya ve dünyevi hal ve olayların kıyamet olay ve hallerine göre çok küçük olması konusudur. Allah'a yönelen bir kimse dünya gamlarını kalbinden çıkarmalıdır. Ne dünyayla ilgili olan bir şeyin ona gelmesiyle sevinmeli ve ne de dünyevi bir şeyi kaybetmekle üzülmalıdır. Kendi kendine dünyanın fani olup zayıf olduğu ve çabucak değiştiğini, bir halde kalmadığını düşünüp akıllı birisinin bunlara gönül veremeyeceğini ve hatta bunların hiç bir değeri taşımayan boş şeylerden ibaret olduklarını bilmelidir.

Ayrıca eğer dünyanın kendiliğinden bir şey olduğunu bile farz etsek ki zaten Şeytan'ın da insanları bu vesileyle aldatır fakat bu Allah-u Teala'nın kendi velileri için seçtiği daha güzel uhrevi lezzetlere oranla hiç bir şey sayılıp onunla mukayese bile edilemez. Buna göre dünyanın eğer bir güzelliği olduğunu farzetsek bile, ancak kıyametteki güzellikle karşılaştırıldığında küçülüp, yok olup gidecektir.

Eğer doğru bir şekilde düşünmeye devam edecek olursanız dünyaya, ahirete ulaşmak için değil fakat dünyanın kendisi için yönelen bir kimsenin gerçekte sırf yokluğa ve zail olup giden batıl bir şeye yönelmiş olduğunu anlarsın.

Ey kardeş, şunu bilmelisin ki Ehl-i Beyt'in (Allah'ın selamı onlara olsun) gözünde dünya bir hiçtir. Ama eğer senin nazarında dünya bir şey olur fakat onu ondan daha iyi olan diğeri bir şeye ulaşmak için terk edecek olursan henüz Ehl-i Beyt'in yoluna hidayet olmuşdeğilsin. O halde fikrini toparlayıp Hak Teala'ya yalvarın dünya'yı Ehl-i Beyt'in nazarında olduğu gibi sana da tanıtmasını iste, belki sen de onların yolunu tutup onların sözleriyle amel edenlerden olarsın aksi takdirde biz bir vadi de, onlar ise ayrı bir vadide olurlar. Doğru ve sabit bir fikir olarak dünyanın bir şey olmadığı belli olunca zorunlu olarak nazarını ve amacını ilahî şeylele sınırlaman gerekecektir. Bu durumda eğer tabiatının gereği veya nefsinin heva ve hevesi veya şeytanın aldatması sonucu senden Allah Teala'nın rızası olmadığı bazı hareketlerin vuku bulduğu görülürse bunlar senin kendi irade, kast ve azmin dışında olup daha çok bilmeksizin veya diğeri hilesi sonucu veya unutkanlık yüzünden iraden dışı veya yanlışlıkla konuştuğun söze benzer. İşte bu takdirde "Camia ziyaretin"de olduğu gibi senin de Ehl-i Beyt'e hitaben "ben size itaat etmekteyim" demen doğru olur. Çünkü bilinçli olarak iradenle onlardan gayrisine itaat etmiyor onların düşmanlarını itaate layık görmüyorsun. Bunun dışındaki bazı hareketlerinse hata veya aldatılma sonucu kendi amaç ve iraden dışı olan hareketlerindir. O halde sen doğru olarak

tevbe edip, doğru olarak af dileyebilirsin. Çünkü sen devamlı olarak itaate devam edip, günaha dönmek amacındasın o halde hadisi şerifteki *"Günaha devam ederek istiğfar eden kimse Hak Teala'yla alay eden gibidir"* kimselerden de olmazsın. Hz. İmam Hüseyin (Allah'ın selamı ona olsun) "Arefe duasın"da işte bu manayı kastetmiştir, denebilir;

"Ey Allah'ım, Sen biliyorsun ki her ne kadar sana itaat etmekte amel ve karar bakımından devamlı olmamış isem de, niyyet ve muhabbet bakımından devamlı olmuşum."

Bütün bunlar dünya muhabbetinin kalbinden çıkmasına bağlıdır. Hiç olmazsa dediğimiz anlamda karar ve azmin yönünden dünyayı nefsin için istememen gereklidir. Dünya bu bakımdan akıllı kimsenin amacı olamaz aksi takdirde kendinin akıllı insanların safında olmayıp sefih insanlar safına dahil olduğunu bilmelisin. İşte bunu kendi nefsinde iyice sabitleştirdiğinde söylediğimiz amaca tamamen ulaşmış olursun bunu ganimet say ve gafillerden olma.

YEDİNCİ BÖLÜM:

HAKKA GİDEN YOL NASIL KATEDİLİR?

HAKKA GİDEN YOL NASIL KATEDİLİR?

Hakka giden yolun salikinin şu bir kaç noktaya riayet etmesi gerekir. Bu yolun rehberleri olan Ehl-i Beyt'in (Allah'ın selamı onlara olsun) açıklamış olduğu bu noktaları bilmek ve amel etmek sayesinde bu yolu katetmek kolaylaşır. Bunları gözardı etmek ise insanı yoldan alıkoyar.

Bu noktalar şunlardan ibarettir:

1- Bütün hayırlar Hak Teala'nın nezdinde olduğunun bilinci içerisinde olup ondan gayrisinden hayır talep etmemelisin. Halkdan muaşeret edip düşüp kalkmada da Hak Teala'nın nezdinde olan hayrı ve onun rızasını kazanmayı amaç edinmelisin. Mesela amacın sadece halka ihsanda bulunup onlara hayır ve yarar ulaştırmak olmalıdır. Zira Ehl-i Beyt'ten gelen hadislerde olduğu gibi halk Allah Teala'nın sofrasından geçinen bir aile olarak nitelendirilmiştir. Hak Teala'nın nezdinde ise en sevimli kimse O'ndan geçinen bir aileye hizmet eden kimsedir. O halde hadis-i şerifteki Allah Teala'ya en sevimli kimse olmak şerefine ulaşmak istersen bu hususa önem ver ve bil ki, halktan bu yol ile kazandığın şey onlara ulaştırdığın yarardan daha fazladır. Zira sen onların aracılığıyla Hak Teala'ya en sevimli olmak makamına ulaşmaktasın; (bu da sana yeter). Halktan bunun dışında bir karşılık ve yarar bekleme. Hak Teala'nın dışında kalan herşeyden ümit ve beklentini kes.

Muaşeretteki prensibin insanlara iyilik yapmak ise, bunun ilk aşaması olarak kendini onlardan gelebilecek kötülöklere tahammöl etmeğe ve kötölöğe kötölökle karşılık vermemeğe hazırlamalısın. Bu senin onlara yapabileceğin ilk ihsandır. Bu işi yaptıktan sonra yani kendini onlardan gelen kötölöklere karşılık vermemeğe hazırladıktan sonra bununla da yetinmemelisin, zira sen Ehl-i Beyt'e uymak istiyorsun; Ehl-i Beyt'in ahlakı ise kendilerine kötölök yapana iyilikle karşılık vermek, ihsan etmek, kendilerine karşı zulüm ve haksızlıkda bulunanı affetmek, kendileriyle ilişkiyi kesen kimseyle ilişki kurmak ve kendilerine esirgeyene bağışta bulunmaktır. Ehl-i Beyt'e (a.s) uymak istediğine göre onlar gibi sen de halkın kötölöğü karşısında onlara iyilikte bulunma makamına erişmek için kendi nefsini böyle bir sahnenin vuku bulmasını arzulayan biri olarak hazırlamalısın ki, bu sebeple kötölök yapana iyilikle karşılık verme faziletine erişebilesin, Çünkü Resul-i Ekrem (s.a.a) ve Ehl-i Beyt'inin (Allah'ın selamı onlara olsun) ahlak ve sireti de budur zaten. Hazreti Ali, (Allah'ın selamı ona olsun) şöyle buyurmuştur:

"Allah Teala yanında en sevimli kul, peygamberine uyan kimsedir."

İşte sen de diğerinin kötölöğüne iyilikle karşılık verirsen herşeyden önce bu yüce makama ulaşırsın; ayrıca kendi acizliğine rağmen kötölök yapana iyilikle karşılık verdin mi yüce kerem ve mutlak zenginlik sahibi Allah Teala'nın senin kötü amellerine ihsan ile karşılık vermesine layık olursun. Dolayısıyla, bu davranışından ötürü Hak Teala da sana böyle karşılık verir.

Allah Teala'nın, kötölöğe iyilikle karşılık vermeyi emretmesi, sana kendisinin böyle davranmağa daha evla olduğunu bildirerek böyle bir muameleye senin daha fazla muhtaç olduğunu belirtmek içindir. Bu yüzden insanlara böyle davranmayı emretmiştir. Böylece bu davranışından dolayı sana ulaşan menfaat, senin ihsanda bulunarak başka birine ulaştırdığın menfaattan daha fazladır. Dolayısıyla, basiretin olursa kötölöğe kötölökle karşılık vermek

bir yana dursun onun sana yaptığı kötülüğünü, gerçekte seni böyle makamlara ulaştırdığı için teşekkürü gerektiren birer ihsan olarak görürsün.

Elbette bütün bunlar bir insandan gerçekten de sana bir kötülük dokunduğu takdirdedir. Ama sen diğerine haksızlık yaptığın halde -genelde olduğu üzere- sonra kendini haksızlığa uğramış olarak gösterdiğin durumlarda ise bu vebaldan kurtulmak için ne yapman gerektiği apaçık bellidir. Zira biz, haksızlığa uğradığını ileri sürerek şikayette bulunmayan bir insan görmedik. İster kötü, ister iyi insan olsun şimdiye kadar gördüğümüz her iki hasımdan hiç birisi diğerine karşı zulüm ve haksızlık yaptığını itiraf etmiş değil. Tekvalı ve salih insanlar bile, birbirleriyle kavga ettiklerinde her ikisi de diğeri tarafından haksızlığa uğradığını, kendisinin diğerine iyilik yaptığını ve onu kötülüklerine tahammül ettiğini iddia ettiklerini görmüşüzdür. Oysa onların hiçbirisi bile yalan konuşmaz, yalana teşebbüs etmeye cüret edemezler. O halde, bunun da kötülüğe emreden nefsin, batıla hak elbisesi giydirerek sahibini yanıltmak için yaptığı hilelerinden diğeri birisi olduğunu düşünmelisin.

İşte bunun içindir ki, Allah Teala mahkemede adilin adaletine itimad edilerek onun kendi lehine verdiği şahadetinin kabul edilmesine izin vermemiştir. O halde biraz insafı olan kimse, kendisi hakkında düşüncesini suçlamalı ve kendi lehine olan şahadetini Allah Teala'nın kabul etmediği gibi kendisi de kabul etmemelidir.

Ayrıca, ilişkinin temelini diğerlerinden yararlanmak değil, onlara yardım ulaştırmak esası üzerine kurduğün takdirde halkdan menfaat beklememekle kalbini rahatlatmış olursun. Bu da nefis zenginliğidir. Nefis zenginliği ise büyük bir zenginliktir. Elbette insanlara ilk iyiliğin onları rahatsız etmemen ve onları incitecek hareketlerden kaçınmandır. Daha sonra, nefsin onlardan gelebilecek acılara tahammül etmeye hazırlamalısın. Sonra da tek çaban ve amacın onlara ihsanda bulunmak olmalıdır.

Nefsini buna hazırladığın takdirde, onlardan sana bir iyilik ulaşırsa bu iyiliği onlardan beklemediğin için daha bir zevkli olur. Onların sana sundukları hediyeden gerçekten gözlerini kesip iyiliklerini kabul etmeni beklediklerini sezersen onu kabul et. Zira onu kabul etmen de, her ne kadar ona ihtiyacın olmasa bile onlar için bir ayrı ihsandır. Böyle bir hedyeyi geri çevirmen onların kalbini incitir. Bu da onların hakkında kötülük sayılır. Oysa sen onlara kötülük yapmamaya karar vermiş ve buna da emredilmişsindir. Ama onların sana sundukları hediye yalnızca bir örf ve adet icabı olur ve kalben onu kendilerine geri iade etmeni beklediklerini hissedersen, o hedyeyi onlardan kabul et ve sonra senin onlara hediyen olarak tekrar onlara geri iade et. Ama onlar bunu kendilerinden kabul edip sonra ondan daha fazla ve daha değerli bir şeyle karşılık vermeni beklerlerse, imkan dahilinde o ihsanı onlardan kabul et ve sonra daha fazlasıyla karşılık ver. Bu onlara bir ihsandır. Fakat bunu yaparken onların, bu ihsandan karşılık beklediklerinin farkına vardığını belirtme ve işi zahirde oluğu gibi yürüt. Bu senin onlara bir ihsanıdır. Kısacası; ey kardeş, Allah-u Teala adalet ve ihsana emrediyor ve bil ki, diğerlerine davrandığın gibi sana davranılacaktır.

Bunu da bilmelisin ki halka ihsanda bulunmak çok mal harcamakla olmaz. Bir çok mal harcayan iyilik ve ihsan etmek makamına erişemezler. Nasıl iyilik yapacaklarını bilmediklerinden mal harcamaları kalp kırmak ve incitme vesilesi olur; maksatları iyilik yapmak iken nihayette yaptıkları tahkir edici bir sadaka olur. Bütün bunlar da Ehl-i Beyt'ten gelen emirlerin ihmal edilip onların gidişatına dikkat edilmediği içindir. Mümin bir kardeşinin ihtiyacını gidermek istersen bilmelisin ki Ehl-i Beyt, insanlara yardım etmek ve diğerlerinin ihtiyacını gidermek hususunda şu bir kaç şeyi göz önünde bulundurmayı şart bilmişlerdir:

1- Diğerinin ihtiyacını gidermek için yaptığın işin önemi kendiliğinden anlaşılınca dek o işi küçümsemek.

2- Geciktirmeden hemen yapmak;

3- Kendiliğinden bilininceye dek onu gizlemek.

Bunların hepsine riayet etmedikçe birisinin ihtiyacını hakkıyla gidermiş sayılmazsın; yaptığın iş kusurlu olur, hatta bazen bu hareketinle ihsan yerine onu incitmiş olursun.

Halk genellikle birisinin ihtiyacını gidermek istediklerinde bu kurallara uymadıklarından amelleri gereğince kabul olmaz. Yani mal harcamanın acısını tatmalarına rağmen mümini sevindirmek olan semeresine ulaşamazlar. Birisinin ihtiyacını giderirken önce vaad verir, daha sonra onu askıda bırakıp geciktirir; onun sözünde durmasını bekleyen muhtaç adam ölümden daha ağır olan bekleme acısını yudumlayıp kıvranıverir, daha sonra bu bekleyişler ümitsizliğe dönüşür; yani beklemenin yanısıra bir de ümitsizlik acısını yaşar. Ağzı açmak, utanmak, beklemek ve ümitsizliğe kapılmak gibi bir çok acıya katlandıktan sonra bu adamın ihtiyacı giderilse bile artık bunun ne faydası var?! Bu durumda bu işin günahı sevabından çok olur.

Bazı rivayetlerde olduğu gibi, Ka'be'nin saygısından daha büyük olan müminin saygısı karşısında "bu küçük bir şeydir" deyip de yaptıkları iyilikleri küçümseyecekleri yerde "biz sana büyük bir iyilik yaptık" gibi sözlerle adeta karşıdakini Allah-u Teala'nın kulluğundan çıkıp kendilerine kul olmasını beklerler. Yine ihsanlarının daha halis niyetle olup riyaadan uzak olması için halkdan gizleyecekleri yerde onu tüm halka açarak Hak Teala'nın bu hadisdeki "*Sen gizlemeğe çalış ben aşikar etmeğe çalışacağım*" sözünü görmemezlikten gelirler. Fıtratları bozulmuş olan halkın huyu işte böyledir.

Bütün bunlardan anlaşılıyor ki: İyilik yapmanın temeli mal harcamak değil yukarıda saydığımız hususlara dikkat etmektir.

Birisine iyilik yapmak, işi onun isteği gereğince yürütüp onun kalbini incitmekten kaçınmaktır. O halde eğer birisi verdiği hediye kabul etmeni isterse, senin ona iyiliğin onu kabul etmendir. Eğer, iyilik hususunda ondan öne geçmeyi istiyorsan daha iyi bir karşılıkla veya en azından onun misli olan bir şeyle karşılık vermelisin ona. Ehl-i Beyt'in (Allah'ın selamı onlara olsun) tavsiye ve ahlakını inceleyip takip edenlere bu ve benzeri nükteler gizli değildir.

Halkla muaşiretin, onlara yarar sağlamak, onlara bir menfaat ulaştırmak esasına dayalı olur ve asla onlardan bir şey ummazsan, insanlardan bir şey umacağına, hiç bir zaman kimseyi boş çevirmeyen ve hiç bir vakit cimrilik etmeyen Allah Teala'dan umarsan, O'ndan istersen o zaman, (halka hizmet bahanesiyle) bütün vaktini halka uğraşmakla, onlar için koşup durmakla geçirmemelisin. Zira Ehl-i Beyt'ten sana "*Tanışlarını azalt ve tanıdığını da unut*" emri gelmiştir. Bu emrin hikmeti ise hiçbir şeyin seni, yaratıcın Allah'a yönelmekten alı koymamasıdır. Çünkü kalbi Allah'a yönelmekten alıkoyan bütün uğraşılardan arındırarak ibadete koyulmakla kazanılan maneviyat halkla haşır naşır olmakla kazanılmaz.

Bunun için imamlardan birine (Allah'ın selamı onlara olsun): "Akik çölünden ayrıldın ve yalnızlığa koştun" denildiğinde, "*Eğer sen yalnızlığın tadını tatsaydın kendinden bile kaçardın*" diye buyurmuştur. Buna göre, halkla muaşiretle ilgili açıklamalardan, onlarla muaşirete ihtiyaç duyduğunda davranışın anlattığımız şekilde olması gerekir demek istiyoruz. Maksat, halkın maslahatlarıyla uğraşmayı yegane iş edinmen değildir. O halde vaktini bölüp ayırman gerekir. Vaktinin bir bölümünü Allah-u Teala'ya dua edip yalvarmaya, diğer bir bölümünü ise Allah'ın rızasını kazanacak şekilde halkla muaşirete ayırmalısın; fakat Hak Teala'ya ibadete raz-u niyaz etmeye ve ona yalvarmaya daha çok ehemmiyet verip onu kendin için bir amaç edinmelisin. Zira asıl senden istenen de budur. Böyle yaptığın takdirde, ikinci iş için ayırdığın vakit de birinciye dönecektir. Aksi takdirde,

nefsin zevke yönelecek bu da senin için bir vebal olacak; bu durumda ne dünya ve ne de ahiret sevabına erişemezsin. İnsanların hep müptela olduğu zulüm, mazlumiyet ve arkadaşlarından şikayet acısını sen de tadacaksın zaten onlar da devamlı olarak senden şikayet etmektedirler. O halde onların rızasını asla elde edemezsin. Kısacası; Allah'a yönelip yalnızca O'na dönmekten gayri bir hayır ve rahatlık yoktur. Ahiret ve dünya zorluk ve üzüntüleri de bununla kolaylaşır. Aksine bütün zorluk, acı ve gamlar Allah-u Teala'dan gaflet edip ondan yüz çevirmekten kaynaklanıyor. Bunlar Allah yolunu hakkıyla katetmek isteyen kimselerin riayet etmesi gereken noktalardan sadece ilkidir.

2- Bir Ehl-i Beyt dostu, Allah-u Teala'nın rızasını kazanmak için insanların hakkını gözetmek zorundadır. Zira Allah-u Teala'nın rızası için halkın haklarını gözetmek Allah-u Teala'nın hakkını gözetmek demektir. Halkın haklarını görmezlikten gelmek de Allah'ın hakkını görmezlikten gelmek sayılır. Bunu gözetmek istersen Hak Teala'nın onlar için farz kıldığı haklara cahil kalmaman ve onların senin üzerinde bir çok hakları olduğunu bilmen gerekir. Bu hakların ne olduğunun farkında mısın?! Allah-u Teala'dan onları yerine getirmen için yardım dilemelisin. Bunları yapmaktan aciz olsan aciz olduğuna itiraf etmen yeterlidir.

İlk olarak, onlar Ehl-i Beyt mektebine bağlı insanlar iseler "Hz. Ali'nin Allah'ın velisi" olduğuna inanıyorlarsa şunu bilmelisin ki bu inancı taşıyan birsinin senin boynundaki haklarını yerine getirmegi bırak, hatta ne haklara sahip olduğunu tasavvur bile edemezsin. Bu asla mümkün değildir. Zira, Hz. Ali'nin (a.s) Allah'ın velisi olduğuna inanan kimsenin hakkı, mensup olduğu kimsenin hakkına tabidir. Hz. Ali'nin hakkı ise Resulullah'ın (Allah'ın selamı ona ve Ehl-i Beyt'ine olsun) hakkına tabidir. Resulullah'ın (Allah'ın selam ve rahmeti ona ve Ehl-i Beyt'ine olsun) hakkı da Allah-u Teala'nın hakkına tabidir. Allah-u Teala'nın hakkını gözetip yerine getirmek de mümkün değildir. Oysa Resulullah (Allah'ın selam ve rahmeti ona ve Ehl-i Beyt'ine olsun) Ebuzer'e buyurmuştur ki:

"İnsanlar Allah Teala'nın haklarını yerine getiremezler. Allah Teala'nın nimetlerini halk sayamaz. Ama siz akşam ve sabahleyin devamlı olarak tevbe edin."

Yine Resulullah (Allah'ın selam ve rahmeti ona ve Ehl-i Beyt'ine olsun) Hz. Ali'ye işaret ederek bazı sahabilere buyurmuştur ki:

"Bunun dostuyla dost olun gerçi babanız ve çocuklarınızın katili olsa bile; bunun düşmanıyla da düşman olun babanız ve çocuklarınız olsa bile."

Dikkat et! birisinin Hz. Ali'ye mensub olması ve onu sevmesi, hatta kendi baban ve çocuklarını öldürmek konusunda bile ona müsamahalı davranıp onu af etmeni farz kıldığına göre bundan küçük olan kusurları affetmenin gerektiği açıktır.

Hayır! Sadece müsamaha ve affetmekle yetinmemeli, bilakis onu sevip ona saygı duymak da farz kılınmıştır. Çünkü onunla dost ol demiştir; dost olmak ise bunları gerektirir. Hz. Ali'ye (Allah'ın selamı ona olsun) mensub olan kimseye kendini bile feda etsen bu onun hakkı yanında azdır. Şair'in deyişiyle:

"Bu diyarın sevgisi gönlümü çalmış değil.

Bu diyarda bulunan mahbubun sevgisi deli etmiştir beni."

Sen Hz. Ali'yi (a.s) sevene müsamaha gösterip onu affedersen Hak Teala da Hz. Ali'ye (Allah'ın selamı ona olsun) olan sevgin hatırına sana müsamahayla davranıp günahlarını affetmeğe daha layıktır. Çünkü Allah-u Teala'nın Hz. Ali'ye (Allah'ın selamı ona olsun) olan

muhabbeti senin muhabbetinden daha fazladır. Özellikle eğer o şahıs Hz. Emir-ül Müminin Ali'nin (Allah'ın selamı ona olsun) emirlerine itaat etmede kusurlu olursa ve sen sadece Hz. Ali'ye (Allah'ın selamı ona olsun) bağlılığı ve muhabbeti hatırına ona saygı gösterirsen bu senin Hz. Ali'ye olan saygının daha çok olduğunu gösterir. Çünkü şahsiyeti itibarıyla saygıya layık olan birisine gösterilen saygı onun kendisi için de gösterilmiş olması sözkonusudur; ama böyle bir kabiliyet ve liyakatı olmayan şahsa sırf Hz. Ali'ye (a.s) intisap ettiğin için iyilik yapman senin Hz. Ali'ye (a.s) saygının daha fazla olduğunu gösterir.

İşte bu, üstlenmekten aciz olduğun gerekli haklardan sadece birisidir. Bunun yanı sıra o adam Hz. Ali'nin (Allah'ın selamı ona olsun) kendi evladı, mezarının ziyaretçisi, mezarının komşusu, mezarının hizmetçisi, o İmam'ın kendi veya evlatlarından birisinin ismini taşımak gibi bir intisabı da olursa onun hakkı daha fazla olur. Ama akrabalık, komşuluk, arkadaşlık, dua etmek, Kur'an öğretmek veya bir ilim veya bir kemal öğretmek hakkı veya senden yaş bakımından büyük olması veya namazda iktida ettiğin imam veya müçtehidin olursa, sana veya akrabalarından birisine ihsanda bulunur, senden bir şey ister veya sana karşı iyi niyetli olursa ve Hz. İmam Zeynülabidin'in (Allah'ın selamı ona olsun) hukuk risalesinde açıklanan kıyamet günü sorulacak olan bu ve benzeri büyük haklara gelince onların üstesinden gelip bu haklar karşısında kendine bir mazeret bulamazsın.

Bir hadiste: *"Üç şey kıyamet günü şikayette bulunacaklar: Terk edilip içinde namaz kılınmayan meşced, evde bir köşeye konup okunmayan, üzerine toz konan Kur'an ve sözü dinlenmeyen alim."* diye buyrulmuştur.

Burada, kıyamet günü hesap için getirildiğinde adil ve hakim olan Hak Teala'nın huzurunda hem Beytullah ve hem Kur'an-ı Kerim ve hem de Allah'ın velisinin insandan şikayet etmek için geldiğinde onun durumunun ne olacağını düşünebiliyormusunuz?! Acaba bunlardan hangisinin şikayeti dinlenmez veya hangisinin hak ve Allah Teala'nın nezdinde olan hürmeti inkar edilebilir?! İşte bunların hepsi, kıyamet günü yerine getirmedeğin için bir mazeret gösteremeyeceğin büyük haklardır.

Ayrı bir hadisde, *"Eğer birisi diğerinin yanında hapsirirse yanındaki ona "Allah sana rahmet etsin" demezse kıyamet günü hapsirten adam ondan hakkını isteyip alacaktır"* denmektedir.

O halde, ey kemale ermek isteyen kardeş; Hak Teala'nın sana emanet bıraktığı akıl gözüyle baksan kusuruna itiraf edip boynuna gelen haklardan kurtulmağa çalışırsın. Şunu bilmelisin ki, müminler senden her ne kadar hak talebinde bulunurlarsa yine de onlar senin boynunda talep etmedikleri bir çok hakları kalır. Bu yüzden Allah'ın seni affetmesi ve onları senden razı etmesi için onlardan özür dilemeye ve elinden geldiği kadar onlara iyilik yapmağa çalışmalısın; Eğer bu gözle halka bakacak olursan o zaman Allah'ın yolunu katetmeğe muvaffak olabilirsin.

3- Allah'a yönelip insanlara güvenmemek ve onlardan çekinmek gerekir. Akıl sahibi insan kendi halini düşünüp, kendi işiyle meşgul olan, dilini koruyup, yaşadığı döneminin insanlarını tanıyan kimsedir. Böyle birisi hakkında Hz. Ali (a.s) dua ederek şöyle buyurmuştur:

"Allah böyle olan kimsenin temellerini sağlamlaştırsın ve kıyamet günü ona eman versin."

Usul-u Kafi'de yeralan bir hadiste Cabir'den şöyle rivayet edilmiştir. Ben İmam Muhammed Bâkır'ın (a.s) huzuruna geldim. İmam, *"Ey Cabir, vallahi ben mahzunum, kalbim meşguldur"* buyurdu. Ben, *"fedanız olayım, sizi üzen nedir?"* dedim. İmam, *"Ey Cabir"* dedi *"Kalbine Allah'ın halis dini giren kimsenin kalbi yalnız Allah'la meşgul olur."*

Hz. Ali'nin (a.s) ashabından bazılarına yazdığı mektupta şu cümleler yer almıştır:

"Kim Allah Azze ve Celle'den çekinse (takvalı olsa) izzet kazanır, güçlenir, doyar ve kanar; ve artık dünya ehlinden ayrılır. Bedeni dünya ehliyledir, ama kalbi ve aklı ahiret barınağı olur."

Allah'ın lütuflarına ısınan kimse, Allah'ı zikretmenin tadını tadan bir insan bu halden çıkmaktan dehşet eder, korkar, bundan ayrılmağa razı olmaz; Allah bir kulunun kalbinde bu hali yerleştirir, onunla meşgul olmaya alıştırır ve bununla birlikte Allah'tan gayrı şeylere ikinci mertebede teveccüh etmesini sağlarsa, böyle bir insanın asıl teveccühü Allah'a yönelmek, onun zikriyle uğraşmak olur ve ikinci mertebede olan uğraşından kaçmaya çalışır ama onun Allah'tan gayrı şeylerden çekinmesinin belirtileri uzuv ve hareketlerinde görülmez. Hz. Ali (a.s) mü'minleri vasfederken *"Hüznü kalbinde ve sevinci yüzündedir"* diye buyurmuştur.

Elbette bazen bu halini "İmam Muhammed Bâkır'dan (a.s) nakledilen hadiste görüldüğü gibi, açığa vurması icabeder. Bu da insanın en yakın dostundan bile çekinmesi ve yalnız Allah'a güvenmesi gerektiğini gösterir. İnsan halkla haşır-neşir oluşunu Allah'a yakın olmak için vesile sayamaz; çünkü bunun en büyük etkisi tabii eğilim ve diğer insanlarla irtibat kurmakta aldığı zevktir.

Bu ise görüldüğü gibi Allah'a kulluk etmenin gerektirdiği bir davranış olmayıp nefsanî bir davranıştır ve insanın kendi nefsinin kulu olmasına sebep olur; bu durumda insanı Allah'a kul olmak şerefinden çıkarır; oysa ki, insanın yaratılışının gayesi Allah'a kul olmaktır. Bu konuda Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurmaktadır: **"İnsan ve cinleri yalnız bana ibadet etsinler diye yarattım."**

SEKİZİNCİ BÖLÜM:

MÜMİN BİR KİMSENİN RABBİN'DEN, PEYGAMBERİN'DEN VE İMAMIN'DAN BİRER HASLET OLMADIKÇA İMANI KAMİL OLMAZ

MÜMİN BİR KİMSENİN RABBİN'DEN, PEYGAMBERİN'DEN VE İMAMIN'DAN BİRER HASLET OLMADIKÇA İMANI KAMİL OLMAZ

Usul-i Kafi kitabında İmam Rıza'dan (Allahın selamı ona olsun) nakledilen bir hadiste şöyle buyuruluyor:

"Bir müminde üç haslet (özellik) olmadıkça gerçek mümin olamaz: Rabbin'den (öğreneceği) bir haslet, Peygamberin'den bir haslet, İmamın'dan da bir haslet. Rabbin'den olan haslet sırrını gizlemektir. Hak Teala Kuran-ı Kerim'de buyuruyor ki: "Gaybi bilen O'dur, gaybını (razı olduğu bazı resullerden gayrisine) açıklamaz."^{7[7]} Peygamberinden olan haslet halk ile iyi geçinmektir. Çünkü Hak Teala Resul-i Ekrem (s.a.a)'i halkla iyi geçinmeğe emrederek buyurmuştur ki: "Suçları bağışlamak yolunu tut; marufu emret ve cahillerden vazgeç"^{8[8]} Allah'ın velisi imamdan olan haslet can ve mal sıkıntılarına sabretmektir."

Kısacası senden Hak Tealaya, Resul-i Ekrem'e (s.a.a) ve İmam'a uyman istenmektedir.

Hak Teala'nın sıfatına uymak isteyen bir kimse şüphesiz çok büyük bir durum ve çok önemli bir makam için hazırlanmaktadır. Çünkü Hak Teala senin de kendi veli ve dostları için hazırlayıp seçtiği cennete gitmeni ister. O halde, orada oturanlarla senin aranda benzerlik olabilmesi için seni de onların sıfatlarına benzer sıfatlara yöneltmesi gerekir. O makam son derece temiz ve nurludur. O makamda bulunanlar peygamberler, şehitler ve sıddıklardır. Hak Teala'nın hikmeti ise senin o makam ve ehli ile uyum sağlamadan orada olmanı kabul etmez. Çünkü bu, bir şeyi layık olmadığı yerde karar vermektir. Öte yandan sonsuz Şefkat ve rahmet sahibi Hak Teala senin ordan başka bir yerde olmana razı değildir. O halde ilahi lütuf gereği senin de en yüce, en kamil, en değerli olan sıfatlara yöneltilmeni gerektirmiştir. Bu yüzden kendisine isnat ettiği ve kendini onlarla övdüğü sıfatlara uymanı istemiştir. Sonuç olarak Hak Teala'ya mensup olan evde (yani cennette) ancak O'nun sıfatlarıyla sıfatlanan kimse oturmağa layıktır. Öte yandan o evde komşuları Allah Teala'nın velileri olduğuna göre onların da sıfatlarıyla sıfatlanması zorunludur. İşte bu pâk sıfatlarla sıfatlanmakla temizlenip cilalanan nefse Hak Teala hitap ederek şöyle buyurur: **"Ey güvene eren nefis razı olarak ve rızasını kazanmış bulunarak Rabb'ine dön ve artık katil kullarımın arasına ve gir cennetime."**^{9[9]}

Bu ilahi sıfatlar çoktur. Fakat İmam bunlardan zikredilen üç sıfatın daha önemli olduğundan dolayı onları seçip imanı onlara bağlı kılmıştır. Bunlardan en hayırlısı ise sırrını gizlemektir.

Genellikle halk kamil olmayıp bir çok eksikliklere sahiptirler. Öte yandan kemal sıfatlarının güzel ve şerefli olduğu herkesçe malumdur ve herkes bunları arzulamaktadır. Fakat bu sıfatlar nefsi emmarenin isteklerine ters düştüklerinden ve halkın genelinin nefisle mücadele gayreti zayıf olduğundan onları elde edemiyorlar. Böyle oldukları içinde, birisinin o sıfatları kazanmaya gayret ettiğini gördüler mi onun o sıfatları kazanarak kendilerinden üstün olmasından korkarlar. Çünkü insan kendi arkadaşından aşağı düşmeyi istemez aksine üstün olmayı ister. Bunun için de her türlü hileye başvurarak ona engel olmağa çalışırlar. Bir kişinin bir topluma karşı

7[7]- Cin/26.

8[8]- El Araf/199.

9[9]- Fecr/28.

koyamayacağı da açıktır. Bu yüzden mukaddes şeriat müminin tek kurtuluş yolunun, sırrını gizlemek olduğunu bilmiştir. Bu takdirde artık halkın şerrinden korunur ve yolunu sürdürür.

Şefkatli hekim ve gerçek tabib olan Ehl-i Beyt (Allah'ın selamı onlara olsun) müminin nefsi ammaresinin de yol kesici düşmanlarından birisi olduğunu bildiklerinden onu son derecede sırrını gizlemeğe teşvik ederek imanın bu sifata bağlı olduğunu ve Hak Teala'nın da kendisini bununla övdüğünü açıklamışlardır. Amaç ise nefsin gösterişe olan meylini yok etmektir. Nefis bu hedefe varmak için çeşitli hilelere başvurur. Örneğin insanın inanç ve amelini diğerlerine açıklamasının onlara yarar sağlayacağını bu yolla onları sevindireceğini, onların görüşünden yardım alabileceğini, daha başarılı olması için onların dua edeceğini veya yararlanma ihtimali olan diğer birisine nakledeceğini insana fısıldar. Oysa ki, yapılan amelleri açıklamak iyi olsaydı Allah Teala da bu işi yapar, sır hamilleri olan az bir gruptan gayri sırrını halktan gizlemezdi. Hikmet sahibi olan iyiyi terketmez ve mükemmel olandan gayrisini yapmaz. Bundan da insanın inanç ve amelini diğerlerine söylemenin fesad ve hikmete aykırılık olduğu anlaşılır. Sen de hikmete uymak batıldan kaçınmakta Rabb'in olan Hak Teala'ya uy. Nefis amelini diğerlerine söylemeyi salah şeklinde gösterse de kötü maksatlardır. İmam Zeynulabidin (Allah'ın selamı ona olsun) Zuhri adındaki birisine şöyle buyurmuştur:

"Her ne kadar yanında mazeret getirme yolun olsa bile kalplerin çabucak inkar ettiği şeyleri konuşmaktan kaçın; çünkü her inkar edilecek şeyi duyurduğun kimseye yeterli özür getirmek mümkün değildir."

Yine Ehl-i Beyt'e ait olduğu söylenen bir şiirde şunlar yer almaktadır:

Ben ilmimin cevahirlerini gizliyorum ki cahil birisi ilmi görüp de delaletle düşmesin.

Ebu Hasan (Hz. Ali) (a.s) İmam Hasan (a.s) ve İmam Hüseyin (a.s)'a şöyle buyurmuştur:

"Bir çok değerli ilimler vardır ki eğer onları açıklasam müslüman olan kişiler beni puta tapmakla suçlarlar.

Müslümanlar kanımın helal diye dökerler ve yaptıkları en çirkin işi iyi bilirler."

Sırrı gizlemenin övülmesi ve sırrı açmanın kınanması hakkında hadisler ise son derecede çoktur. Sırrı gizlemeği sevip ifşa etmekten rahatsız olmak hali insana galip oldu mu herhangi bir durumla karşılaştığında akıl gözüyle bakar ve açıklaması gereken bir durum olursa gerektiği kadar Ehl-i Beyt'in emrine uyarak açıklamada bulunur ve bundan dışarı çıkmaz. Çünkü Ehl-i Beyt (Allah'ın selamı onlara olsun) kendileri şöyle buyurmuşlardır:

"Hikmeti ehli olmayana vermeyin; aksi takdirde hikmete zulmetmiş olursunuz. Ehinden ise esirgemeyin yoksa onlara zulmetmiş olursunuz."

Sırrı gizlemenin iki merhalesi vardır: Birinci merhale müminin sırrı oluşu. İkinci merhale ise müminin sırrı gizlemesidir. Yani, mümin sırrı gizleme gücüne sahip olmalıdır. Öyle ki, nefsi onu sırrı ifşa etmeğe zorlamamalıdır. Biz ikinci merhalede konuşmak istiyoruz. Birinci merhalede ise İmam Sadık'ın (a.s) şu buyruğuyla yetiniyoruz:

Bir gün İmam Sadık (a.s) Mufazzal b. Salih'e şöyle buyurdu: *"Ey Mufazzal, Allah'ın öyle kulları vardır ki halis sırlarıyla Allah Teala ile muamele ederler ve Allah Teala da onlarla halis iyilik ve ihsanıyla muamele eder. Onlar öyle kimselerdir ki, kıyamet günü amel sayfaları boş kalır. Ve Allah Teala'nın karşısında durduklarında Allah Teala onların amel sayfalarını yaptıkları gizli amellerle doldurur."*

Mufazzal, "Ey mevlam, onlara karşı böyle davranılmasının sebebi nedir?" diye arzetmesi üzerine İmam (a.s) şöyle buyurdu:

"Allah Teala onları, hafız meleklerin onlarla kendisi arasındakileri bilemeyecek kadar üstün kılmıştır."

Şeyh Ahmed b. Fahd, *Uddet-ud Dâi* kitabında bu hadisi naklettikten sonra, "Bu yüce makamlardan gafil olma. Çünkü bu makamlar cennetten daha değerlidir" diyor.

Aşağıdaki şiir bunu daha güzel anlatmıştır:

Ariflerin kalbinde öyle gözler var ki onlarla görülmeyen şeyleri görürler.

Sırları söyleyen dilleri var ki ammeleri yazan melekler onları bilmezler.

Kanatsız kalpleri var ki alemlerin rabbinin melekutuna kadar uçarlar.

İkinci haslet halkla iyi geçinmektir. Bu ise Resul-i Ekrem'in (Allah'ın selam ve rahmeti ona ve Ehl-i Beyt'ine olsun) sünnetidir. Daha önce İmam Ali'den (Allah'ın selamı ona olsun) Allah Teala'ya en sevimli kulun Resulüne uyan kimsenin olduğunu nakletmiştik. Bu sıfat sırrı gizlemekle aynı hikmeti taşımaktadır. Hatta mezkur açıklamaya göre sırrı gizlemek halkla iyi geçinmenin bir bölümüdür.

Usul-i Kâfi'de İmam Sadık'dan (Allah'ın selamı ona olsun) nakledilen bir hadiste buyuruluyor ki: "Resulullah (Allah'ın selamı ve rahmeti ona ve Ehl-i Beyt'ine olsun) şöyle buyurmuştur: "Allah Teala bana farz ibadetleri yapmamı emrettiği gibi halkla iyi geçinmeği de emretmiştir."

Yine İmam Sadık (a.s) Resulu Ekrem (s.a.a)'den şöyle nakleder:

"İnsanlarla iyi geçinmek imanın yarısı, onlara yumşak davranmak ise yaşantının yarısıdır."

Yine İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:

"Ebrarla (iyilerle) gizli olarak, facirlerle ise açıkta bağlantı kurun. Ama facirlere meyletmeyin, ki azaba uğrarsınız. Bir zaman gelecek ki, din sahibi kimselerden halkın akılsız olduğunu zannedip onların akılsız, ahmak demelerine sabredenlerden başkaları kurtulmayacaktır."

Başka bir yerde de İmam (a.s) Resulullah'tan (s.a.a) şöyle nakleder:

"Üç şeye sahip olmayan kimse bir yere varamaz: Onu günahlardan alıkoyacak olan takvaya, insanlarla iyi geçineceği bir ahlaka, cahilin cehaletine karşı koyabileceği sabıra."

Usul-u Kâfi'de yine İmam Sadık'tan (a.s) şöyle buyurduğu nakledilmektedir:

"Kim elini halktan korursa -onlara zulmetmezse- bir eli korumuş olur; ama -bunun karşısında- ondan bir çok eller korunmuş olur."

Bu yüzden bazı doğruluk ve takva iddiasında bulunan kimselerin "ben halka aldırış etmem, kimseye ihtiyacım yoktur, halk da kim oluyor?" gibi insanlarla iyi geçinmemenin bir nişanesi olan sözleri hep nefsin heva ve hevesine uymaktan ve Ehl-i Beyt'in (Allah'ın selamı onlara olsun) yolunu bilmekten kaynaklanıyor.

Öte yandan cahil bir kimse insanlara dalkavukluk etmeyi onlarla iyi geçinmek olarak zanneder ve Allah'ın emrettiği halkla iyi geçinmenin yağcılık anlamına geldiğini zanneder. Oysa

ki, bunların birbirinden farklı olduğu malumdur. Kınanmış olan dalkavukluk kötü işleri iyi göstermeğe veya halktan umduğu bir menfaat için kötü işi reddetmemeğe denir.

Bu hasletin güzel olup hayıra vesile olduğunu gösteren delillerden biri, İmam Zeynulabidin'in (a.s) Kerbela vakiasından sonra Şam'a esir olarak götürüldüğü sırada Şamlı adama karşı gösterdiği yumuşaklıktır.

Hiz. Zeynulabidin'i (a.s) Yezid'e esir olarak göturdüklerinde Şamlı adamlar arasında şöyle bir sohbet geçmiştir:

Şamlı: "Allah'a hamd olsun ki, sizleri öldürdü, bidatinizi boşa çıkardı ve halkı sizden kurtardı."

İmam (a.s): "Ey yaşlı adam! Kur'an okuyor musun?" Adam; "Evet okuyorum" dedi.

İmam (a.s): **"De ki, ona (risalete) karşılık olarak yakınlarımı sevmekten başka sizden bir karşılık istemiyorum" ayetini okudun mu?**

Adam; "Evet" dedi.

İmam (a.s); "Allah siz Ehl-i Beyt'ten her türlü pisliği gidermek ve sizleri tertemiz kılmak ister" ayetini okudun mu? Adam "Evet" dedi.

İmam Zeynulabidin (a.s); "Ey yaşlı adam, **"Yakınlarının hakkını ver"** ayetini okudun mu? Adam; "Evet" dedi.

İmam Zeynulabidin (a.s); "Biz Peygamber'in yakınları ve onun Ehl-i Beytiyiz" buyurdu.

Bunu duyan yaşlı adam ağlamaya başladı ve elini göğze kaldırıp Hiz. Hüseyin (a.s)'ın katilinden beraat ederek tevbe etti.

Yumuşaklık o yaşlı adamı böylece hayıra çekmiştir. İşte şerri önlemek veya hafifletmek için yapılan ve bir çok hayırlara vesile olan yumuşaklık budur. Bu ise dalkavukluktan farklıdır.

İyi geçinmek bazen karşı tarafın şerrini defetmek içindir ve bazen de onu hayra cezbetmek amacıyla olur. Bütün bunların iyi oluşunda şüphe yoktur. Ama eğer korkudan veya bir etkisi olmamasından dolayı olursa bu durumda iyi geçinmek şefkat, güler yüzlülük, eziyete tahammül veya en iyi savunma metodudur. Allah Teala bu konuda buyuruyor ki: **"İyilikle kötülük eşit olmaz. Sen, en güzel bir tarzda (kötülüğü) uzaklaştır; o zaman, (görürsün ki) seninle onun arasında düşmanlık bulunan kimse, sanki sıcak bir dost(un) oluvermiştir. Buna da, sabredenlerden başkası kavuşturulamaz. Ve buna, büyük bir pay sahibi olanlardan başkası da kavuşturulamaz."**^{10[10]}

Başka bir ayette ise şöyle buyuruyor: **"Ona yumuşak söz söyleyin, umulur ki öğüt alıp düşünür ya da içi titrer-korkar."**^{11[11]}

Usul-u Kâfi'de İmam Sadık'tan (a.s) şöyle rivayet edilir:

Bir gün Resulullah (s.a.a) Aişe'nin yanındayken adamın biri içeri girmek için izin istedi. Resulullah (s.a.a) Aişe'ye *"Bu ne kötü bir insandır!"* buyurdu. Aişe kalkıp içeri girdikten sonra Resulullah (s.a.a) o adamın içeri girmesine müsaade etti. Adam içeri girince Resul-i Ekrem (s.a.a) ona güler yüzlü davrandı. Sohbeti bitince de adam kalkarak oradan ayrıldı. Aişe "Ya Resulullah" dedi. "Siz bu adamın hakkında öyle buyurduğunuz halde onu güler yüzle karşıladınız -bunun sebebi nedir?-" O hazret, *"Ağzıbozukluğu yüzünden insanlar kendisiyle düşüp-kalkmaktan hoşlanmayan kimse Allah'ın en kötü kuludur"* buyurdu.

10[10] - Fussilet/34-45.

11[11] - Tâhâ/44.

Bütün bunlar bir nevi takiyye olan iyi geçinmek içindir. Takiyyenin medhinde ise sayısız rivayetler vardır. Hatta "**Allah yanında sizin en üstünüz en takvalı olanınızdır**" ayeti de, "Allah yanında sizin en üstünüz takiyyede en ılımlı olanınızdır" diye tefsir edilmiştir. Ve hatta "*Dinin onda dokuzu takiyyedir*" denilmiştir.

Usul-u Kâfi'de Hemmad b. Vakidi-l Fehham şöyle rivayet eder: "Yolda İmam Sadık'la (a.s) karşılaştığımda o hazretten yüzümü çevirerek yoluma devam ettim. Sonra huzuruna çıktığımda "Fedanız olayım, ben bazen sizi gördüğümde rahatsız etmiş olmamak için yüzümü sizden çeviriyorum" diye arzettim. Bunun üzerine İmam (a.s) buyurdu ki: "*Allah'ın rahmeti senin üzerine olsun. Ama falan yerde bir adam beni görünce selam verdi; bu hareketi hiç de iyi bir hareket değildi.*"

Görüyoruz ki, İmam'ın (a.s) durumunu gözeterek ona selam vermeyen kimse, İmam'ın kendisine rahmet okumasını hak kazanmıştır; o hazretin durumunu gözetmeyerek selam veren kimseden ise İmam (a.s), "iyi bir iş yapmadı diye yakınmaktadır. O halde bu hadisten ve benzerlerinden anlaşılıyor ki, mümini ağırlamak başkalarının ona düşmanlık etmesine ve fitne çıkmasına sebep olacaksa, bu durumda onu ağırlamak ona saygı göstermemekle olur. Bazen de mümini ağırlamak onu eleştirmekle olur. Nitekim masum imamlarımızdan bazıları bazı özel ashabı hakkında böyle yapmışlardır. Bu ise geminin soygunculardan kurtulması için Hz. Hızır'ın onu delmesine benzer.

Üçüncü haslet ise sabırdır. Şüphesiz dünya mümine hapidir. Hapiste rahatlık düşünülebilir mi?

Rivayet edildiğine göre bir adam kendi sıkıntısını İmam Sadık'a (a.s) yöneltip şikayette bulundu. İmam Sadık (a.s) ona "*sabret*" buyurdu. *Allah sana bir kurtuluş yolu açacaktır.*" Sonra biraz susup o adama bakarak "*Kufe hapishanesinin nasıl olduğunu biliyor musun?*" diye sordu. Adam "*dar ve pis kokulu bir yerdir ve mahpuslarının durumu tassavur edilemeyecek kadar kötüdür.*" dedi.

İmam Sadık (a.s): "*Bu dünyada hapiste olduğun halde; bir de rahatlık mı istiyorsun?*" dedi.

Mümine dünya hayatı, orada çektikleri musibetlerden ziyade, ahirete iştiağından dolayı hapis olur ya dünyaya meyletme tehlikesiyle karşı karşıya bulunduğundan ona bel bağlamaması ve ondan nefret etmesi için; hikmet ve rahmet sahibi Allah Teala onu çeşitli belalara mübtela eder ya da sevabı gerektiren itaat ve ameli zayıf olan birisi olur ve Allah Teala şefkat ve merhametiyle onu musibetlere tahammül etmek sevabına kavuşturmak ister ve böylece dünya hayatı ona hapis olur.

İmam Cafer Sadık (a.s) buyurmuştur ki:

"Eğer insan musibete düçar olmakla kavuştuğu mükafat ve sevabı bilseydi makasla etinin doğranmasını bile arzu ederdi."

Yine buyurmuştur ki:

"Müminlerden biri bir belaya tutulur ve buna sabrederse ona bin şehide verilen sevap verilir."

Yine buyurmuştur ki:

"Bazen kulun Allah indinde öyle bir makamı olur ki, o makama ancak şu iki hasletten biriyle kavuşabilir ya malının elinden çıkmasıyla veya vücudunun bir belaya düçar olmasıyla."

Demek bir belaya d   ar olmak mümin için ya sevap ve manevi makam sayılır ya da cezalandırma ve günahının keffareti; hangisi olursa olsun akıl sahipleri tarafından sevilir ve hoş kabul edilir.

Mükafat olan kısmı bellidir; cezalandırma olan kısmı ise, Ehl-i Beyt'ten gelen hadislerde açıklandığı üzere Allah'ın keremi'nin mümin kulunu iki defa cezalandırmamayı gerektirdiğı i  in mümin bir şahısa düşen şey sabretmektir.        Allah Teala belayı yaratmadan sabrı yaratmıştır.

Usul-u Kafi'de Hz. Ali (a.s)'dan nakledilen bir hadise göre Resulullah (s.a.a)     yle buyurmuştur:

"Sabır     kısımdır: Musibete kar  şı olan sabır; itaata sabır; ve günaha düşmemek için sabır.

Kim musibete sabreder ve güzel bir tahamm  lle onu geride bırakırsa Allah onun için    y  z derece yazar, her bir derecenin arası yer ile g    n arası kadardır. Kim bir itaata sabrederse Allah ona altıyüz derece yazar bir dereceyle diğerinin arası yerin ortasından ar  a kadardır. Ve kim de günaha düşmemek için sabrederse (direnirse) Allah ona dokuzyüz derece yazar ki, her bir dereceyle diğerinin arası yerin ortasından arşın sonuna kadardır."

Yine *Usul-u Kâfi*'de İmam Sadık (a.s)'dan şöyle rivayet edilmiştir:

"Bizler sabredeniz ve   iamız bizden daha sabırlıdır."

Ravi diyor ki Ben "canım sana feda olsun; nasıl   ialarınız sizden daha sabırlı olabilir?" diye sordu  ğumda İmam (a.s) buyurdu ki:

"Biz (mükafatını) bildiğimiz şeyler için sabrediyoruz, ama onlar (sırf bize mahabbetleri olduğu için mükafatını) bilmedikleri şeyler için sabrediyorlar."

İmamların şefkatine bak.   ianın küçük musibetler kar  sısında na  iz sabırlarını kendilerinin büyük musibetleri karşısındaki sabırları derecesine çıkartıyorlar. Amaçları kendilerine katarak onların kopup helak olmalarını önlemektir. Zira onları kendilerinden saymadıkları ve kendi saflarında yer vermedikleri takdirde onların bir kurtuluş yolu olmadığını biliyorlar. Ehl-i Beyt'le birlikte oldukları takdirde artık hepsini reddetmek mümkün değildir ve hepsini kabul etmek gerekir. Ama eğer her biri kendi hükmüne tabi tutulursa   iaları kesinlikle kurtulmazlardı. Bu yüzden   ialarından son istekleri en azından zahirde onlara kendilerini benzetmeleridir. Bu konuda Hz. Ali (a.s)     yle buyurmuştur:

"Kendisini bir kavme benzetenin o kavimden olması umulur."

Daha sonra imamlar kendi   efaath ve dualarıyla bunu kemala eriştirmek istiyorlar. Seyyid ibn-i Tabus diyor ki: İmam Mehdi'nin (Allah zuhurunu yakınl  ştırın) mukaddes serdabta   iilerine şöyle dua ettiğini duydum:

"Allah'ım,   iilerimiz bizdendir. Onlar bizim toprağımızın geri kalanından yaratılmış ve bizim vilayetimizin nuruyla yo  rulmu  lardır. Onların işini bize hevale et. Bizim muhabbetimize güvenerek yaptıkları günahları   rt. Hesap anında terazileri hafif olursa hayırlarımızın fazlasıyla onların terazilerini a  ırla  tır."

O hazretin   iilerinin onlardan koparak yalnız kalmalarını önlemek için onları nasıl kendilerine katma  a çalıştıklarına dikkat et. Bazen yaratılışta onların kendilerinden oldu  ğunu buyuruyor, bazen onların günahlarının Ehl-i Beyt'in savgisine güvenmeleri nedeniyle oldu  ğunu söylüyor, bazen de Allah Teala'ya onların eksikliklerini kendi hayırlarının fazlasıyla doldurması i  in yalvarıyor.

Kardeşim; bizim bilmediğimiz şeyleri onlar biliyor; onlar, günahın kendisine değil, kime karşı günah işlediğine bak demişlerdir. Onlar günahlarımızdan kaynaklanan tehlikeyi bildiklerinden ve helak olmamızdan endişelendiklerinden dolayı bizleri selametliğe götüren kurtuluş yoluna hidayet etmişlerdir. Bu da mümkün olduğu kadar onlara benzemek doğrultusunda çaba harcayarak bir an bile onlardan arylanmayı kendine amaç edinmekle olur.

 mam Rıza'nın (a.s) buyruğu da bu doğrultudadır. Yani  mam'ın sünneti olan zorluklarda sabırlı olmayı kendine sünnet edinmeğe çalışmaktan bir an bile gaflet etmemelidir. Gerçekte,    dereceden ibaret olan musibet karşısında sabretmek, itaata sabretmek ve günah karşısında sabretmek bütün sünnetleri içermektedir.

Burada, Allah Teala'nın bizleri de Ehl-i Beyt'i  nder edinerek onlara uymaya muvaffak kılması ümidiyle o hazretin farz derecesinde ehemmiyet verip amelen bağlı oldukları sünnetlerinden bazılarına işaret ediyorum:

1- SÖZÜNDE DURMA.

O hazretlerin hayatlarını incelediğimizde, o hazretlerin bir engelle karşılaşıp vaadini yerine getirememeye korkusundan muminlerin bir vaadda bulunmamalarını tavsiye ettiklerini görüyoruz. Vaadini yerine getirmek ise o hazretlere göre çok önemli bir konudur.

Bu durumda mümin bir kimse karşılaşılabilecek olayları kontrol edemeyeceğinden bir vaadda bulunmamalıdır. Vaadda bulunduğu takdirde ise kesinlikle vaadini yerine getirmelidir. Aksi durumda Ehl-i Beyt'in (Allah'ın selamı onlara olsun) sünnetinden uzak olup, bununla Ehl-i Beyt'e uyanların simge ve nişanesinden çıkıp (Allah korusun) diğerlerine benzer.

Resulullah'ın (Allah'ın selam ve rahmeti ona ve Ehl-i Beyt'ine olsun) hayatının son anlarında borçlarını vermesinin yanısıra vaadlerini de yetine getirmesi için Hz. Ali'yi vasiy tayin etmesi bunun apa ıp örneğidir. Çünkü o hazrete göre vaadde bulunmak da borç gibi farz bir hak olarak kabul edilmesi idi. Ölümün gelip  atmasını bir mazeret sayarak büyük bir mazeret söz konusu olmaz, borçlarını vermesi için vasiy tayin ettiği gibi vaadini yerine getirmesi için de vasi tayin etmezdi. Elbette Ehl-i Beyt'in (Allah'ın selamı onlara olsun) sünneti olan vaadini yerine getirmeye önem vermekten maksadın bir engelle karşılaşıp mazereti olmanın yanısıra vaadini yerine getirmenin de mümkün olduğu takdirdedir. Ama herhangi bir engel söz konusu olmadığı takdirde vaadini yerine getirmenin gerekliliği apacık bellidir. Çünkü herhangi bir engel ve mazeret söz konusu olmaksızın vaadini yerine getirmemek en alçak insan için bile bir eksiklik ve kabahattır. O halde bunu diğerlerinin uyması gerekli olan Ehl-i Beyt'in (Allah'ın selamı onlara olsun) sünnetinden saymak layık değildir.

2- KARşILIKSIZ  HSAN ETMEK

O hazretlerin sünnetlerinden biri de farz olandan ve vaadinden fazla ihsan etmektir. Çünkü o hazretler vaadı farz olarak talakki ederlerdi. Resulullah (Allah'ın selam ve rahmeti ona ve Ehl-i Beyt'ine olsun) vaadini iyi bir şekilde yerine getirirdi. Yani o hazret aldığı borcu geri verirken aldığı miktardan bir miktar da fazla verirdi. Ehl-i Beyt'in (Allah'ın selamı onlara olsun) sünnet ve gidişatı ise "C mia" ziyaretinde olduğu gibi ihsan ve kerem idi. Kısacası onlar Allah Teala'nın şu ayetinin apaçık  rnekleriydiler: "**Allah adalet ve ihsana**

emreder"^{12[12]} Hz. Ali (Allah'ın selamı ona olsun) el emeğiyle bin köle azad etti. Bunun yanısıra onları normal bir hayata kavuşturmak için sermaye de verirdi. Yine o Hazret Mekkeli bir araba dört bin dirhem vaadında bulunduğundan dolayı Resulullah'ın (s.a.a) mübarek elleriyle yaptığı bağı satarak vaadini fazlasıyla yerine getirdi.

Velhasıl, vaad ve farz hakkı yerine geririrken az bir şeyle de olsa fazla ihsanda bulunmanın nefislerde apayrı bir yeri vardır. O hazretler ise bunu kendilerine bir prensip edinmişlerdi.

3- KENDİSİNİN İHTİYACI OLDUĞU HALDE DİĞERLERİNİ KENDİSİNE TERCİH ETMEK

Allah Teala Kuran-ı Kerim'de şöyle buyuruyor:

"Kendilerinin ihtiyacı olduğu halde diğerlerini kendilerine tercih ederler."^{13[13]}

Mümin ibr kimse diğerlerini kendine tercih etmeyi kendine amaç edinmelidir. Çünkü aksi takdirde bazen de olsa kendini sevmek ve nefsanî heva ve hevesleri onu zulüm ve insanlık dışı hareketlere zorlar. Böyle bir kimse ise mümin olamaz. Çünkü insanlar mümin kimsenin şerrinden amanda olmalıdır. Ama diğerlerini kendine tercih etmeyi kendine gerekli kılan kimse diğerlerine zulmetmez. Çünkü en fazla nefsi onu insafı terketmeğe zorlar. Ama artık haddini aşp hakları terketmez. O halde diğerlerin onun zulmünden amanda olurlar.

12[12] - Nahl/90.

13[13] - Haşr/9.

DOKUZUNCU BÖLÜM: KAZAYA RAZI OLMA

KAZAYA RAZI OLMA

Mümin kimsenin Resulullah ve Ehl-i Beyt'ine (Allah'ın selamı ve rahmeti onların üzerine olsun) uymakla nasıl yükseldiğini açıklamaya çalıştık. *Usul-u Kâfi* kitabında İbn-i Yafur İmam Sadık'ın (Allah'ın selamı ona olsun) şöyle buyurduğunu nakleder:

"Hiç bir zaman Resulullah (s.a.a) olup biten bir olaya, keşke böyle olsaydı demezdi."

Bunun nedeni ise o hazretin kazaya rızayla çelişen bir şey söylemek istemeyişidir.

O halde müminlerden olup biten olaya rıza göstermeleri istenmektedir.

Vuku bulan olaya razı olmayıp aksini temenni etmek, olayların hikmetini bilmemekten kaynaklanmaktadır. Eğer insan vuku bulan bir olayın ne gibi bir hikmeti olduğunu bilseydi onun aksini temenni etmezdi. İnsan olayların hikmetleri üzerinde düşünürse bunların çoğunun hikmetinin aşikar olduğunu görür ve bu takdirde başa gelene razı olmak ona kolay olur. Hikmetini bilmediğini ise hikmetini bildiği şeylere atfedip, her ne kadar ben bilmiyorsam da bunun da bir hikmeti vardır der.

Velhasıl, herşeyin birçok hikmet ve mashalatı vardır. Eğer insan Allah Teala'ya dönüp olayların gerçek yüzünü bildirmesini isterse Allah Teala onun kabiliyet çaba ve iradesi miktarınca olayların gerçek yüzünü ona gösterir. Bu yol ise Allah'ın kazasına razı olmak için en yakın yoldur. Ama hikmetini bilmediği halde kazaya razı olmaya kendini razı etmek bu kadar kolay değildir.

Şiadan bazısına rüya aleminde İmam Hasan'dan (Allah'ın selamı ona olsun) onlara son derece yakın olup istediği zaman onları görebilme makamına ulaşmay istemesi üzerine İmam ancak şu şiirdeki sıfatları kazanmakla böyle bir makama ulaşabileceğini buyurmuştur:

Gamlardan çıkarak

Olayları ilahi kazaya bırak

Yol bazen genişler

Bazen dünya sana dar olur

Ağırına giden bir çok şey

Sonunda sana rıza gösterir

Allah Teala istediğini yapar

Sen Allah'a itiraz etme

Allah sana güzellik versin

Olayları geçenlerle mukayese et

Bu şiir amel eden için her derdin devasıdır. En önemli noktası da kazaya rıza göstermektir. **"Buna da, sabredenlerden başkası kavuşturulamaz. Ve buna, büyük bir pay sahibi olanlardan başkası da kavuşturulamaz."**^{14[14]}

Hikmet kaynağından kaynaklanan bu şiirde bu yüce makama ulaşmak için gerekli olan bazı hidayetler vardır. Burada onlara değinmekte yarar görüyorum:

1- Gamlardan arınmak yukarıda işaret olunan yüce dereceye ulaşmak için en büyük zaruretlerdendir. Çünkü gam kalbi tahrip eden en önemli faktörlerdendir. Kalp onunla meşgul olduğu müddetçe Allah Teala'ya yönelmez. Allah Teala'ya yönelmeyen kalbi de karanlıklar bürür. Vücut yapısı bozulur. Hatta bazen insanı zahmet veya helakete düşüren ağır hastalıklara bile neden olur.

Sonra artık tedbir ve çare bulmaktan aciz kaldı mı sanki, Allah Teala onun bu durumundan sorumluymuşcasına Hak Teala'ya karşı şikayet etmeye başlar ve uygun olmayan sözler söylerler.

Bütün bunlar Allah Teala'nın maksadını ve Ehl-i Beyt'in sünnetini bilmemekten ve kötülüğe emreden nefsin çirkin alışkanlıkları yüzündendir.

Ama Ahl-i Beyt (Allah'ın selamı onların üzerine olsun) mümin bir kimsenin kalbinin Allah Teala'ya yönelebilmesi için bütün gamlardan arınması gerektiğini buyurmaktadır. Allah Teala Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyuruyor:

"Bunlar, iman edenler ve kalpleri Allah'ın zikriyle mutmain olanlardır. Haberiniz olsun; kalpler yalnızca Allah'ın zikriyle mutmain olur."^{15[15]}

O halde kalp Allah Teala'nın zikrine yönelip O'nun lütuf, şefkat, rahmet ve bağışını hatırladı mı bütün gam ve kederleri bertaraf olur. Çünkü gam ve keder, insanın nefse yönelip onun gereği olan acizlik, sıkıntı, hayrete düşmek ve elde ettiği şeylere hırslanmasından kaynaklanır. Ama her uzağın onun nezdinde yakın olduğu ve her zorun onun elinde kolay olduğu, her şeye oranı aynı olan Hak Teala'ya yönelirse ne gam kalır, ne de üzüntü ve keder. Dönüşü olmayan bir geçmişe mi üzüleceksin? Allah Teala onun kat kat fazlasını verir. Onu kaybetmek zarar değil, bir ticaret de olabilir. Bir şeyi kaybetmekle karşısında sayısı belli olmayan binlerce şey kazanmışsan, bu nasıl zarar olabilir?

O halde kalp ancak Allah Teala'yı anmakla huzur bulur. Nefsi ve onun dar alemine yönelip ihtiras ve cimrilik bataklığına düşerek rahatlıktan ümitsizliğe kapıldığında ise ıstıraplanır.

Gamlardan kurtulmak Allah Tealaya yönelmeye sebep olur veya Allah Teala'ya yönelmek ve onu anmak gamları giderir.

Allah'ın kazasına rıza göstermekle kazanılan en az şey gam ve kederden kurtularak Allah Teala'ya yönelmektir. İşte bu durumda kul, Allah Teala'nın gizli ve açık lütüflarını gürüp bütün kullarının tüm işlerine yettiğini anlar. Bu konuda Allah Teala buyuruyor ki: **"Allah, kuluna kâfi değil midir?"**^{16[16]} O halde işleri onun kazasına bırakmaktan başka kurtuluş yolu yoktur. Allah Teala her ne kadar sebeplere başvurmaya da emretmişse de ancak mutlak olarak emretmemiştir. Buna göre o sebebere dayanmadan ve onlara bağlanmadan sadece Allah Teala'nın emrine itaat etmek amacıyla sebeplere başvurmalıdır. Eğer o sebepler etkili olursa Allah Teala'nın emriyle olur, ama etkili olmazsa bu durumda bir kul olarak vazifesini

14[14] - Fussilet/35.

15[15] - Ra'd/28.

16[16] - Zümer/36.

yerine getirmiş olur. İşleri hikmete uygun olarak yürütmek Hekim olan Allah Teala'ya düşer. Kul ise ancak işi O'na bırakarak sabretmeli, teslim ve razı olmalıdır.

Allah'ın kazası istendiği gibi olursa ne iyi. Ama eğer istendiği gibi olmazsa kulun vazifesi zorluklar nihayet rahatlığa ve darlıklar genişliğe dönüşür diyerek kendisine teselli etmektir.

Yine Hekim olan Allah Teala'nın, kulunun herhangi bir hale güvenerek gaflete düşmemesi için halleri değiştirebileceğini düşünerek bütün hallerde hedefinin sadece Allah Teala'ya güvenmek olduğunu, rahatlık içinde olsa da her an durumunun değişebileceğini bilmesidir. Zor hallerde ise kulun Allah Teala'ya ihtiyacı daha fazladır. Çünkü belaya tahammül etmeye güç yetiremez. O halde ister rahatlıkta olsun, isret zorluk ve darlıkta Allah Teala'ya sığınıp işi ona bırakmalı, ne kendine bir şey verdiğinde ona kapılıp kendini yitirmeli ve ne de bir şey kaybettiğinde kederlenmemelidir. Çünkü O buyuruyor ki: **"Öyle ki, elinizden çıkana karşı üzüntü duymayasınız ve size (Allah'ın) verdikleri dolayısıyla sevinip-şımarmayasınız."**^{17[17]}

Özellikle bu belaların çoğu imtihan içindir. Kulun durumu sabretmek, aciz olmak veya rahatsız olmaktan birisi olarak ortaya çıkıp kulun bunun farkına vardığı zaman Allah Teala o belayı ondan alıp akıbetini kolaylık kılar. İşte Hz. İmam'ın *"Zor olan bir çok işin sonunda rıza vardır."* sözünün anlamı budur. İmtihan için olan belalarda genellikle uzun bir zaman geçmesine gerek kalmadan sadece belanın vuku bulmasıyla imtihan gerçekleşmiş olur.

İmam'ın (a.s) *"Allah istediğini yapar; sen itiraz etme"* sözü ise Allah'ın kazasına itiraz etmekten sakınmaktır. Hz. Ali (a.s) *Nehc-ül Belağ'a*'da şöyle buyurmaktadır:

"Dünya için üzgün olarak sabahlayan kimse Allah'ın kazasına dargın olarak sabahlar."

Usul-u Kâfi'de ise İmam Sadık (Allah'ın selamı onun üzerine olsun) şöyle buyuruyor:

İmam Hasan (as) bir gün Abdullah b. Cafer'i görünce ona *"Ey Abdullah"* buyurdu *"Mümin bir kimse, hakkında Allah Teala hakemlik ettiği halde Allah'ın kazasına dargın olup kendi makamını nasıl hor ve hakir görebilir? Kalbinde rızadan başka bir şey olmayan kimse Allah'a dua ettiğinde duasının kabul olmasını ben tazmin ederim"* buyurdu.

İmam'ın, *"Allah sana hayır versin. Onları geçmişle mukayese et"* sözü ise Allah Teala'nın yüce ve güzel bahşişlerini düşünmeyi hatırlatmaktadır. Çünkü kul bunları düşündüğünde kendisini dize getiren belalar karşısında Allah Teala'nın onu yalnız bırakmayacağını anlar. Misbah-uş Şarie adlı kitapda İmam Ali'ye nispet verilen şu şiir bu iki manayı içermektedir:

Allah'ın bana kısmet ettiğine razı oldum

İşimi beni yaratana bıraktım

Geçmişte bahşişte bulunduğu gibi

Gelecekte de bahşişte bulunacağına eminim.

Bu konuda şu kudsi hadis de meşhurdur:

"Allah Teala buyuruyor ki: Benden başka ilah yoktur. Benim belama sabredip kazama razı olmayan kendisine benden başka bir rabb bulsun."

Allah'ın bu tehdidi akıllı olan için bir nasihat, cahil için de bir tembihdir.

Huseyin b. Halid der ki, İmam Rıza (a.s) babaları vasıtasıyla Resulullah'ın (s.a.a) bu konuda şöyle buyurduğunu nakletti:

"Allah Teala buyuruyor ki: "Benim kazama razı olmayıp kaderime inanmayan kendisine benden başka bir ilah bulsun" ve Allah'ın her kazasında mümin için bir hayır vardır."

Kardeşim! **"Allah, dilediğini ortadan kaldırır, dilediğini de bırakır. Ana kitap O'nun katındadır."**^{18[18]}

Kula kaza inerken ilk olarak belirsiz olur; yani görünüşte bela ve ceza şeklinde olsa bile hem nimet ve hem de gazap olabilir. Eğer kul Allah'a karşı hüsn-ü zanda olup onu hayıra yorumlaryarak kalben O'nun kazasına razı olursa Allah Teala görünüşte bela olan şeyi nimete çevirir. Fakat aksi takdirde iş de aksine olur.

O halde kul kötü zannı ve kazaya razı olmayıp imtihanlardan son derece rahatsız olması yüzünden devamlı başına bela gelmesine sebep olur ve aslında nimet olan kazaları da günah ve azaba çevirir. *Cevahir-is Saniye* kitabında İmam Rıza (a.s) babaları vasıtasıyla (Allah'ın selamı onlara olsun) Resulullah'tan (s.a.a) şöyle nakleder:

"Allah Teala peygamberlerinden birine: Falan padişaha falan zamanda canını alacağımı haber ver, diye vahyetti. Belirlenen vakit gelip çatınca Allah'ın daveti sonucu o padişah tahtından yere düştü ve hemen peşinden, "Allah'ım, çocuğmu büyütüp, işimi sona erdirinceye kadar bana mühlet ver" diye dua etti. Bunun üzerine Allah Teala tekrar peygamberine vahyederek, git o padişaha söyle, ben mühlet verip ömrünü onbeş sene uzattım, buyurdu. Peygamberi Allah Teala'ya, ey Rabbim; sen biliyorsun ki ben hiç bir zaman yalan konuşmam, dedi. Allah Teala bunun üzerine, sen ancak bir memursun; git emrimi ulaştır. Allah'tan ne yaptığı sorulmaz, diye vahyetti."

Kısacası; Allah Teala'ya dönerek O'na sığınmak, olay vuku bulmadan önce sadak vermek ve dua edip sıla-i rahim yapmak Allah'tan gelen kazayı değiştirdiği kesindir.

Allah'ım; eğer katında şikayetçi, rızıktan mahrum ve geliri az bir kulsam, beni mesut, rahmetinin kapsamına giren ve rızkı fazla olan bir kul olarak yaz. Çünkü sen buyurmuşsun ki: **"Ana kitap onun katındadır."** Allah'ın selam ve rahmeti Muhammed ve Ehl-i Beyt'ine olsun.

Kul rabbinin kazasına nasıl razı olmayabilir? Oysa İmam Rıza (a.s) babaları yoluyla Resulullah'tan (s.a.a) şöyle nakleder:

"Allah Teala buyuruyor ki: Ey Ademoğulları; benim hidayet ettiklerim dışında hepiniz dalalettesiniz. Benim gâni ettiklerim dışında hepiniz fakirsiniz. Benim kurtardıklarım dışında hepiniz helakettesiniz. Benden isteyin sizi hidayet edeyim ve ilerlemenizi kendim üzerime alayım. Bazı mümin kullarım var ki, fakirlikten başka hiç bir şey onları ıslah etmez. Kendisini gâni etmem onu fasit eder. Bazı kullarım var ki sıhhatten başka bir şey ıslah etmez; kendisini hasta etmem onu bozar. Bazı kullarım da var ki, bana ibadet edip geceleyin benimle raz-u niyaz ederler. Fakat ben onları sevdiğim için kendilerine uyku verip sabaha kadar uykuda tutarım. Sahableyin uykudan uyanınca nefisini kınayarak ona karşı kırgın olur. Ama onu kendi istediği halde bırakırsam yaptığı ibadetten dolayı kibirlenir. Kibirlenmesi ve kendini beğenmesi yüzünden helak olur ve diğer abidlerden yukarı çıkıp kendi çabasıyla suçlulardan öne geçtiğini sanarak bana yaklaştığını sandığı halde benden uzaklaşır. Amel edenler amelleri iyi bile olsa amellerine güvenmesinler. Günah işleyenler ise günahları her ne kadar fazla olsa da benim kendilerini affedeceğimden ümit kesmesinler. Sadece benim

rahmetime güvenip fazlımı beklesin ve benim lütfuma emin olsunlar. Çünkü ben kullarımı kendi salahları icab ettiği şekilde yönetiyorum. Benim onlara lütfüm çoktur, durumlarından da haberim var."

Kazaya Rıza Konusunda Ehl-i Beyt'in (A.S) BuyrukLarındaki Bazı Noktalar

Kazaya rıza konusunda Ehl-i Beyt'in (a.s) buyrukları yüce makamları içermektedir. Bu buyruklarını, ehline ulaşması ümidiyle kitapların sayfalarında emanet bırakmışlardır. Gerçi buna ehil olan kimseler çok azdır. **"Kullarımdan şükretmekte olanlar azdır."**^{19[19]} Kitabımızın bu buyruklardan bazısını içermesini Allah Tealadan niyaz ederim. O hazretler bir belayla karşılaştıklarında kendilerini savunmaya kalkışmayıp özel bir emir gelip belayı dua ile defetmeye emretmeyince onu teslim olarak ve sabırla karşılamayı alışkanlık etmişlerdi. İşte bu yüzden dua ile her şeye sahip olmaya güçleri yettiği halde bazen çok az yemekle yetinip Allah Teala karşısında eğilip huzu ederlerdi. Bütün bunlar dua ile kendilerine yardımda bulunmayıp sabır yönünü retcih etmeyi kendilerine zorunlu kıldıkları içindir. Oysa ki, sabır etmek veya sabır etmeyip dua ederek kendilerini savunmak konusunda serbest idiler. Fakat sabretmek onlara göre daha faziletlidir. Onlar özel bir emir gelmedikçe en faziletli olanı bırakıp diğerini tercih etmezlerdi.

İmam Zeynülabidin'den (Allah'ın selamı ona olsun) nakledilen şu olay buna en açık örnektir:

Şia'larından biri yoksulluğundan yakındığında İmam (a.s) ona karşı şefkatinden dolayı ağlıyordu. Adam İmam'a (a.s), "Ey mevlam, ağlama büyük musibetlere mahsus değil midir?" demesi üzerine İmam (a.s) *"Bir mümin, mümin kardeşinin yoksulluğunu görüp de ona yardım edememesinden daha büyük müsibet mi olur?"* buyurdu. Bunu duyunca adam İmam'ın yanından ayrıлып gitti. Daha sonra bazı nasibilerin (Ehl-i Beyt düşmanlarının) İmam (a.s) hakkındaki *"Bunların işi ne kadar gülünç! Bir yandan bütün göklerin ve yerlerin kendi ellerinde olduğunu söylerken, bir yandan da dostlarına en küçük yardımda bulunmaktan acizdirler"* dediklerini duyunca rahatsız olup tekrar İmam'ın (a.s) yanına dönerek, *"Nasibilerin sözleri bana fakirliğimden daha ağır geliyor"* dedi. İmam (a.s) *"Onlara yazıklar olsun"* dedi, *"Onlar Allah'a hiç bir şey önermeyen velilerin olduğunu bilmiyorlar mı? Ey Allah'ın kulu, artık Allah senin durumunun iyileşmesine mücade etmiştir"* buyurdu. Sonra da İmam (a.s) ona kendi sahur ve iftar yiyeceği olan iki ekmek verdi. Çok geçmeden adam Allah'ın lütfüyle bir balığın karnından çıkan mücevheri çok yüksek bir fiyata satarak büyük servet sahibi oldu ve imamın kendisine verdiği iki ekmeği de geri verdi.

Görüldüğü gibi İmam (a.s) kedilerini Allah Teala'ya bir şey önermeyen evliyalarından sayıyor.

Bunun bir benzeri de Hz. Selman'ın başından geçmiştir. Selman Yahidi'lerin elindeyken ona türlü eziyetler yapıp döverek, *"Niçin Muhammed'in hürmetine bizi helak edip seni elimizden kurtarması için Allah'a dua etmiyorsun?"* diyorlardı. Selman ise onlara cevaben: *"Ben Allah'a bana daha çok sabır vermesi için dua ediyorum. Çünkü Allah sizin neslinizden mümin bir kul yaratmayı taktir etmiş olabilir. Ben sizin helak olmanız için dua edecek olursam o müminin imana ulaşmasına engellemiş olurum"* diyordu ve onlara beddua etmedi

ve Resulullah (s.a.a) onların neslinden mümin bir kulun çıkmayacağını haber verip onlara beddua etmesini emredinceye kadar sabretti.^{20[20]}

Selman'ın bu hareketi tuhaf değildir. İşte bu yüzden Resulullah (s.a.a) onun hakkında "*Selman biz Ehl-i Beyt'tendir*" buyurmuştur.

Buna ayrı bir örnek de Resulullah'ın (s.a.a) miraca gittiğinde oradaki namazların farz oluşudur. Allah Teala Resulullah'a elli vakit namaz farz kılmıştı. Resulullah (a.s) Hz. Musa'nın (a.s) tavsiyesi üzerine Allah Teala'dan namazları azaltılmasını istedi. Günde beş vakit namaza ulaşınca kadar bu isteği tekrarladı. Günde beş vakit namaza ulaşınca Hz. Musa (a.s) dönüp yine azaltılmasını istemesini tavsiye etti. Ama Resulullah (s.a.a), "Artık Allah Teala'dan utaniyorum." buyurdu. Bunun üzerine Allah Teala vahyederek "Sen beş vakit namaza sabretmeyi kabul ettin, ben de o beş vakit namazı elli vakit namaz yerine kabul ediyorum" buyurdu.

İşte Hz. Musa'nın (a.s) isteği de namazların azaltılmasını istemesi için özel bir emrin yerindeydi. Bundan önce namazların azaltılmasını istemek doğru değildi. Resulullah'ın (s.a.a) niçin daha önce namazların azaltılmasını istemediği sorusuna verdikleri cevapta bu nokta açıkça görülmektedir.

Velhasıl, diğer peygamberler bazen bazı belaların defedilmesi veya ümmetlerine farz kılınan bazı mükellefiyetlerin azaltılmasını Allah Teala'dan isterlerdi. Ama peygamberimiz (Allah'ın selamı ona ve Ehl-i Beyt'ine olsun) ve Ehl-i Beyt'inin hiç bir durumda Allah Teala'dan mükellefiyetlerin azaltılmasını veya değişmesini istemelerine rastlanmamıştır. Fakat onlar kendilerine farz kılınan her şeyi kabul edip teslim olduklarından Allah Teala lütfuta bulunarak bazı şeyleri bizlerden effetmiş veya hafifleştirmiştir. İşte bu yüzden de İslam dini en kolay din oldu ve Resulullah "*Ben size kolay bir din getirdim*" buyurdu.

Akil b. Ebutilib'in Ebuzer'e Rebeze'ye sürüldüğünde dediği söz ne de güzeldir. Ebuzer Rebeze'ye sürüldüğünde Hz. Ali, İmam Hasan, İmam Hüseyin ve Akil onu uğurlarken Akil Ebuzer'e hitaben dedi ki: "Belanın defedilmesini istemen tahammülsüzlüğünden, afiyetin geciktiğini sanman ise ümitsizliğe kapılmandandır. O halde hem tahammülsüzlük ve hem de ümitsizliği bırak ve 'Allah bize yeter. O ne güzel vekildir', de."

Ehl-i Beyt'in özel ahsabı olan ve onlardan nur alanlar için bu yüce makamlar yadırganılmayan şeylerdir. Sen de bu makamdan payını almaktan, şeytanın bazılarının diline düşürdüğü "bu makamlar Ehl-i Beyt'e mahsustur ve bu konudaki emirler bizim gibilerine yönelik değildir" şeklindeki sözlere aldanarak geri kalma.

Gerçekten de bu gibi sözlere aldananlar çok büyük bir hayret ve dalelet içerisindeyler. Bizim aklımızın aldığı bu makamlar Ehl-i Beyt'in (Allah'ın selamı onlara olsun) kölelerinin, hatta en aşağı kölelerinin makamıdır. Ama onların kendilerine has olan makamlar ise akıllarıdan kat kat uzaktır. Kim Süreyya yıldızına ulaşabilir? Ancak Allah Teala buyuruyor ki: "**Resulullah size güzel bir örnektir.**"^{21[21]} Ehl-i Beyt (Allah'ın selamı onlara olsun) Peygamber'in (s.a.a) ahlak ve âdabını onlara uymamız için bize aktarmışlardır. Eğer Peygamber'e (s.a.a) isnat edilen her şey o hazretin kendine has olsaydı artık ona uymanın bir anlamı kalmazdı.

20[20] - Bu olay İmam Askeri'nin (a.s) "Gayba inananlar" ayetinin tefsirinde nakledilmiştir. İsteyenler oraya müraccaat ederek olayı tafsilatlı bir şekilde görebilirler.

21[21] - Ahzab/21.

Bazı rivayetlerde geçtiği üzere Ebuzer-i Gıffarî sevaba ulaşmak için hastalığı selametliğe tercih ederdi. Ama imamlardan biri bu olayı naklettikten sonra buyurdu ki:

"Fakat biz selametliğimizde selametliği ve hastalandığımızda ise hastalığı severiz."

Masumiyet kaynaklarından kaynaklanan bu söz, ister sevilen ve ister sevilmeyen kazaya rıza gösterme makamının sevilmeyenin sevabına erişmek için sevilene tercih etmek makamından daha faziletli olduğuna işarettir. Bu konuda hiç bir şüphe yoktur. Çünkü sevilmeyenin takdir edildiği zamanda onu istemek sevilmeyi seçmeğe eşittir. Öten yandan selametlikte ise sevap amacıyla da olsa hastalığı tercih etmemek bir üstünlüktür. Her ne kadar sevap için nefsi böyle zorluklara razı edip onu arzulamak Ebuzer gibilerinin dışındakilerin ulaşamayacağı yüce makamlardandır. Ama bunda Allah Teala'ya öneride bulunup kazasına rıza göstermemek şüphesi vardır. İmam (a.s) ise bu şüpheyi gidererek gerçek itidal ve Resulullah'ın (s.a.a) "Hud suresindeki bir ayet beni ihtiyarlattı" sözüyle zorluğuna işaret ettiği tam istikamet makamı olan bu hikmetin zorluğunu belirtmiştir. O ayet şöyledir: **"Emredildiği şekilde istikamet et"**^{22[22]}

ONUNCU BÖLÜM: KAZAYA RIZADAN SONUÇLANAN TEVEKKÜL, TAFVİZ VE TESLİMİYET

KAZAYA RIZADAN SONUÇLANAN TEVEKKÜL, TAFVİZ VE TESLİMİYET

İnsan bunlara dalıp nasibini almadıkça imanın tadını alamaz. Elbette iman sahiplerinin de bu makamlarda dereleri farklıdır. Derecelerine göre de Allah Teala'ya yakın olmakta farklıdırlar. Allah Teala Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurmaktadır: **"Allah, sizden iman etmekte olanları ve kendilerine ilim verilenleri derecelerle yükseltir."**^{23[23]}

Bu konu şu şiir de çok güzel bir şekilde ifade edilmiştir:

Allah'ım, senin korkundan ağlar bir grup
Fakat huzurunda ağlayanların hepsi günahkar değildir.
Ama sana yakın olmak için görürsen
Gözyaşları akar yüzlerine, ne mutlu sana yakın olana!

İslam'dan derecesi daha yüksek olan İmanın gerçekleşmesi bu makamlara bağlı olduğu için Allah Teala bedevi arapların iman etmiş olmalarını yalanlayarak buyuruyor ki: **"Bedeviler, dedi ki: İman ettik. De ki: Siz iman etmediniz; ancak İslam'a girdik deyin. İman henüz kalplerinize girmiş değildir."**^{24[24]}

Kıyamet günü insanın iman ettiği iddiasının yalanlanması ve takmış olduğu maskenin düşürülmesiyle gerçek yüzünün ortaya çıkması ne kadar utandırıcıdır. Ve şairin deyişiyle:

Kendi nefsin heva ve heves ehli olmadığını yalanlıyor
Aşıkların başka belirti ve görünümleri var
Eğer bu kavmi arzulamışsan onların yoluna git
Onlar bağlardan (bağlılıklardan) kopmayınca ulaşamadılar.

Diğer taraftan Kur'an-ı Kerim de Allah Teala'nın **"Eğer müminlerdenseniz, yalnızca Allah'a tevekkül edin."**^{25[25]}

ve **"Rabbine andolsun, aralarında çekiştikleri şeyde seni hakem kılıp sonra senin verdiğin hükme, içlerinde hiç bir sıkıntı bulunmaksızın tam bir teslimiyetle teslim olmadıkça iman etmiş olmazlar."**^{26[26]} buyurduğunu görmekteyiz.

Görüldüğü gibi imanın gerçekleşmesi, tevekkül, teslimiyet ve bu anlamda olan tafvize bağlı kılınmıştır. O halde imanın bağlı olduğu bu gerçeği takviye etmeye çaba harcamak gerekmez mi?

23[23] - Mücadele/11.

24[24] - Hucurat/14.

25[25] - Mâide/23.

26[26] - Nisa/65.

Velhasıl, Kur'an-ı Kerim'de ve hadislerdeki teşvikler iman için zikrettiğimiz özellikleri kazanmak içindir. Allah Teala iman edenlere hitaben **"Ey iman edenler, Allah'a, Resulüne, Resulüne indirdiği Kitaba iman edin."**^{27[27]} buyurarak, iman kelimesi kullanıldığında akla gelen imana ait özellikleri taşıyan bir mertebedir. Ama imanın zayıf derecesi ise, bu gibi ayetlerde kastedilmiştir. Çünkü bu merhale zaten her iman edende vardır ve yeniden "ey iman edenler tekrar iman edin" diye bir daha imanı kazanmaya mükellef edilmeye gerek yoktur.

Ama normalin üstündeki derece ise bir kemaldır. Belli bir sınırla da sınırlı değildir. O halde Allah Teala'nın emir ve teşvikler, özelliklere sahip orta derecedeki imana yöneliktir. Müminler muhatap olduğunda bundan aşağı mertebenin kazanılmasına emrolunması ise doğru değildir. Ama bundan üst mertebesi kazanılırsa şüphesiz bu bir kemaldır. Orta dereceden aşağısına ise her ne kadar da yine iman denilse de bu kastedilmediği için ona iman denilmemesi de mümkündür.

Buna göre kolları sıvayıp bir çaba ve gayret sarfederek imanın kesinlikle doğru olup nefyedilmesi mümkün olmayan orta derecesini kazanmak gerekir. *Usul-u Kâfi* kitabında İmam Sadık'tan (Allah'ın selamı ona olsun) nakledilen şu hadis de işte bunu ortaya koymaktadır. İmam buyuruyor ki:

"Dört kapıyı da teslim almayınca salih olmazsınız. Onların ilki, sonu gelmeyince doğrulanmaz. Üçüne sahip olan kimseler gerçekten de dalaletе düşüp büyük bir hayrete kapılmışlardır."

İmam Sadık'ın Hz. Ali'den (Allah'ın selamı onlara olsun) naklettiği şu hadis de buna ayrı bir delildir. Hz. Ali (a.s) buyuruyor ki:

"İmanın dört rüknü vardır: Allah'a tevekkül etmek, Allah'ın emrine boyun eğmek, Allah'ın kazasına rıza göstermek ve Allah'ın emrine teslim olmak."^{28[28]}

Tuhef-ul Ukul'da ise İmam Musa Kâzım (a.s) şöyle buyurur:

"Allah Teala'yı tanıyan bir kimse, Allah'ın, kendine vereceği rızkı geciktirdiğini düşünmemeli ve kazasından dolayı O'nu suçlamamalıdır."

İmam'a yakinin ne olduğu sorulduğunda ise şöyle buyurdu:

"Yakini olan kimse Allah'a tevekkül edip, ona teslim olmalı, Allah'ın kazasına razı olup işini O'na bırakmalıdır."

Yine *Usul-u Kâfi*'de İmam Sadık (a.s) babaları aracılığıyla Resulullah'tan (s.a.a) naklettiği şu hadiste iman ve marifette gerekli olan özelliklerle evliyanın derecesi açıklanmıştır:

"Allah'ın tanıyıp O'nu büyük bilen kimse ağzını konuşmaktan, midesini yemekten alıkoyup nefsinin oruç ve ibadete zorlar."

O hazrete "Babamız ve anamız size feda olsun bunlar evliyalar için midir?" diye sorulduğunda buyurdu ki:

"Evliya suskundur, ama onların susması zikirdir. Bakarlar, ama bakışları ibret içindir. Konuşurlar, ama konuşmaları hikmettir. Yürürler ama halk içinde yürüyüşleri bereketlidir. Allah Teala onların ecelini belirtmemiş olsaydı azap korkusundan ve sevaba iştiaklarından bir an ruhları bedenlerinde kalamazdı."

27[27] - Nisa/136.

28[28] - Usul-u Kâfi.

Bu hakikat ihticac kitabında İmam Zeynülabidin'den (a.s) nakledilen şu şiirde de dile getirilmiştir:

*Kimi Allah'ın marifeti gani etmezse
İşte o gerçek bedbaht olandır
Zenginlikten gelen izzeti insan neder
Tüm izzetler takvalıya mahsustur.
Allah'ın ittatindeki takvalı kimseye
Ne söylediğinden bir zarar gelir, ne de karşılaştığından*

Bütün bu hayırların ekseni, bütün hallerde Allah Tealayı mürakibet edip senin onun gözünden gayıp olmadığı gibi onu gözünden kaybetmemendir. İşte Resulullah'ın (Allah'ın selam ve rahmeti ona ve Ehl-i Beyt'ine olsun) Ebuzer'e, "Sen Allah'a onu görüyormuş gibisine ibadet et. Sen O'nu görmezsen O seni görüyor" şeklindeki buyruğu da bunu söylemek istiyor. Bazı hadislerde de şöyle buyuruyor:

"Ama eğer O'nun seni gördüğünün farkında olduğun halde yine ona karşı günah işlersen O'nu seni günah halinde gören herkesten daha güçsüz ve değersiz saymış olursun."

O halde devamlı Allah'ı gözetir ve seni O'ndan alıkoyan bağlarından kendini kurtaracak olursan O'nun sana karşı lütuf ve inayette bulunduğunu, hatalarını affedip onların üzerini örttüğünü, çirkinliklerini güzelleştirdiğini ve kötülükleri kat-kat iyiliklere dönüştürdüğünü görürsün. Bunu görünce Allah Teala'nın sevgisi kalbine yerleşir, bütün aza ve organların O'na itaat etmeye seferber olur. Çünkü kalp ihlanda bulunanı sevmek fitratı üzerine yaratılmıştır. Bu konuda Allah Teala da Kur'anı Kerim'de buyuruyor ki: **"İman edenlerin Allah'a olan sevgisi ise, daha güçlüdür."**^{29[29]}

Bu durumda O'nun rızasına ters düşen şeylerle uğraşmaktan kendini alıkoyup O'nun başına karşı kötülük yapmaktan utanacak, azametini düşündüğünde kalbine korku düşecek ve O'nun nimetlerinin kesilmesinden korkacaktır.

Kısacası; eğer nimet içerisindeysen onu gözet. Çünkü günahlar nimetleri yok edip giderir.

Yine O'na yöneldiğinde O'ndan başka herkes gözünden silinip gidecek, O'ndan başka bir şeyin yarar veya zarar vermediğini göreceksin. Çünkü ondan başka herkes ancak onun izniyle bir şey yapabilir. Kalpler Allah Teala'dan yüz çevirip, sebeplere sebebiyet vereni unuttuklarından dolayı bu zahiri sebeplere sarılmışlardır. Aksi takdirde Allah Teala'yı zikredip O'na yöneldiği takdirde asla O'ndan başkasını önemseyip ona bağlanmaz. Bu fitri olarak bütün akıllarda var olan bir kanundur. Çünkü güçlüden yardım almak imkanı olduğu takdirde zayıfa sarılmak doğru değildir. Hatta Allah Teala'ya oranla başkası hiç bir şey sayılmaz. Özellikle de zayıfa yönelmek güçlüden yardım almağa engel olursa bu asla doğru olmaz. Şairin deyişiyle, sinirlenen emir sahibinden yardım ummak sıcaktan korunmak için ateşten yardım ummaya benzer.

İşte bunun içindir ki Hz. İbrahim'i (a.s) mancınıkla ateşe attıklarında Cebraill'in "Kardeşim, bir dileğin var mı?" sorusuna "Senden hayır" cevabını verdi Allah Teala da ateşi Hz. İbrahim'e (a.s) soğuk ve selamet kıldı ve onun hakkında Kur'an-ı Kerim'de **"Tam olarak**

vefâ eden İbrahim" buyurdu. O halde böyle bir durumda Allah Teala'ya yönelen herkes kendi makamına göre bütün sebeplere göz yumup sadece sebeplere sebebiyet veren Allah Teala'ya yönelir. Bu Allah'a doğru yönelip her şeyden kopuşun doğruluğunun belirtisi kalbin sebeplerin olmayışından dolayı ıstıraba kapılmayışı, sebeplerin varlık ve yokluğu onun yanında eşit oluşudur. Hatta bazen ariflerden (Allah derecelerini yükseltsin) sebepler olduğunda bazen kalplerinin ıstıraptandığı, ama hiç bir sebep olmadığında kalplerinin tamamen rahat ve sabit olduğunu duydum. İşte bu ise tevekkülün en üst ve en doğru makamıdır.

Sebepler olduğunda kalplern ıstıraba kapılmasının nedeni ise, Allah Teala'nın sebeplerin olduğunda onları da gözetmesine emretmiş olmasıdır. Çünkü bu durumda sebeplere güvenmeden onları da gözetmeye emredilmiştir. Bu takdirde ise ister istemez kalp onları düşündüğü kadar dağınık olup Allah Teala'dan alıkalır. Ama hiç bir sebep olmadığı takdirde kalp sadece Allah Teala'ya yönelip sadece O'nu zikredecektir. Dolayısıyla Allah Teala Kur'an-ı Kerim'de buyuruyor ki: **"Bunlar, iman edenler ve kalpleri Allah'ın zikriyle mutmain olanlardır. Haberiniz olsun; kalpler yalnızca Allah'ın zikriyle mutmain olur."**^{30[30]}

Bunun diğer bir belirtisi de birinden bir şey istediği zaman eğer o vermezse ona karşı kalbinde dargınlığın oluşmaması, önceki halini korumasıdır. Birine mektup yazıp Allah Teala'nın onun yanında emanet bıraktığı rızıktan talep eden birisi şu mektubunda ne güzel yazmıştır: "Eğer sen bana bağışta bulunsan gerçekten Allah Teala bağışta bulunur. Hayrı senin elinle O vermiştir. Ve eğer O bağışı benden menetsen gerçekte Allah Teala benden menediyordur. Senin bir suçun yoktur. Dünyadan kendi payını almayı unutma. Allah Teala'nın sana bağışladığı gibi sen de bağışla." Bu durumda sebeplere sebebiyet veren Allah Teala'yı görüp sebeplerin sadece bir araç olduğunun farkında olan bir kimsenin kalbi araçlardan inciyip dargın olmaz.

Fakat bir kimsenin bağış için sadece bir vasıta oluşu onun bağışta bulunduğu kimse üzerinde bir hakkı olmayışı anlamına gelmez. Çünkü gerçek bağışta bulunan kimse ona bağışla teşekkür etmeyi sana farz kılmıştır. Hatta senin Hak Teala'ya şükürünü de sana bağışta bulunana teşekkür etmedikçe kabul etmez. Bu temel bir ilkedir. Ama bazı mümin kardeşlerimizin gözünde Allah Teala galebe ettiğinden bu ilkeyi görmeyip bağış için vasıta olan kimseler için hiç bir hakkın farz olmadığını sanmışlardır. Oysa bu büyük bir hata olup Ehl-i Beyt'in gidişatını bilmemezlik ve gerçekten gafil olmaktır. Ama Ehl-i Beyt'in gidişatı şudur: *Usul-u Kâfi*'de İmam Zeynulabidin'den (Allah'ın selamı ona olsun) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Teala kıyamet günü kullarından birine "falan adama teşekkür ettin mi?" diye soracak. O adam "Allah'ım, ben sana şükrettim" diyecek. Allah Teala "eğer ona teşekkür etmemişsen bana da şükretmiş olmazsın" buyuracaktır. Bilin ki Allah'a en çok şükredeniniz insanlara en çok teşekkür edeninizdir."

Bu rivayet bu konuda apaçık bir nasırdır.

Bu şüphe Ehl-i Beyt (a.s) düşmanlarından kaynaklanmıştır. Çünkü nimetler gerçekte Allah Teala'dandır. Fakat Allah Teala o nimetleri Hz. Muhammed ve Ehl-i Beyt'i vasıtasıyla insanlara ulaştırmıştır. Ehl-i Beyt düşmanları ise hareket ve davranışlarıyla, "biz sadece Allah Teala'ya şükretmek istiyoruz ve bu vasıtalarla hiç bir hak tanımıyoruz" demek istiyorlar. Allah Teala ise onların şükürünü kabul etmeyip hayra vasıta olanlara da teşekkür etmek gerektiğini bildiriyor. O halde insanlara bir bağışın ulaşmasına vasıta olanlara dikkat edip

onlara teşekkür etmek Allah Teala'ya şükretmenin bir parçasıdır. Onun içindir ki Ehl-i Beyt'i Allah'a giden kapılar kılmış, kapıdan gelmeyenler ise kovulmuşlardır.

Akaid ve ittat babında da böyledir. Ehl-i Beyt düşmanları Hz. Muhammed ve Ehl-i Beyt'ini (Allah'ın selamı ona ve Ehl-i Beyt'ine olsun) vasıta etmeksizin Allah Teala'ya yönelmek istemişlerdir. Allah Teala ise evliyalarına teslim olup akaid ve ibadeti onlardan öğrenmedikçe, onlara doğru gidip onların vasıtasıyla kendisine yönelmedikçe onlardan kabul etmez. Onların vasıtasıyla olmayan bir amel sahibine geri çevirilip boynuna bir vebal olur.^{31[31]}

Hayır işlere vasıta olan iyilik sahiplerinin hakkını inkar etmek kaynağını araştırmadan bazı mümin kardeşlerimizin de kalbinden geçen uğursuz bir şüphenin bir bölümüdür. Mümin kardeşlerimizin bu şüpheyne tutulmamaları için biz bu şüphenin üzerindeki perdeyi açtık. Ancak insanları şüphelerden koruyan yalnız Allah Teala'dır.

Burada bu konuda ilginç ve güzel bir hadis nakletmek istiyorum. Bu hadis, değerli alimlerimizden olan Hasan b. Ali-i Şube'nin telifi olan ve Şeyh Mufid gibi büyük bir alimin hadis rivayet ettiği *Tuhaf-ul Ukul* kitabında şöyle geçmektedir:

Adamın biri İmam Sadık'ın (a.s) huzuruna geldi. İmam ona hangi kabileden olduğunu sordu. Adam "Sizin dostlarınızdan olup sizin izindeyiz" dedi. İmam, "*Allah Teala sevdiği herkesin işini kendisi üzerine alır ve bu durumda da cenneti ona farzeder*" buyurdu.

Daha sonra, "*hangi dostlarımızdansın?*" buyurdu. Adam sustu ve cevap vermedi. O sırada Sudeyr İmam'a, "sizin dostlarınız kaç kısımdır?" diye sordu. İmam "*üç kısımdır*" buyurdu. "*Bir kısmı bizi görünüşte severler, ancak gerçekte bizi sevmezler. Bir kısmı bizi hem görünüşte ve hem de gerçekte severler. İşte onlar tatlı ve afiyetli sudan için en üstün örneklerdir. Kur'an-ı Kerim'in evail'ini, hakikatı, bütün sebeplerin sebebini bilen onlarıdır. Onlar en üstün örneklerdir. Fakirlik, yoksulluk ve her türlü zorluklar hızlı koşan atın maksadına ulaşmasından daha çabuk ulaşırlar onlara. Zorluklar çekerler, korku ve ıstırap içinde olurlar. Devamlı imtihanlarla karşılaşır. Bazıları yaralanır, bazılarının başları bedenlerinden ayrılır. Onlar uzak beldelere dağılmışlardır. Allah Teala onların hürmetine hastaya şifa verir, yoksulu zengin eder. Onların hatırı için zafere ulaşırsınız, rahmet yağmuru yağar ve rızıklandırınız. Onların sayısı çok azdır. Ama Allah Teala'nın yanında değerleri çok fazladır. Bir kısmı ise bizi görünüşte değil içlerinden severler.*

En düşük derecede olan birinci kısımdakiler bizi görünüşte severler ve bize karşı padişahlar gibi davranırlar. Dilleri bizimledir, fakat kılıçları bize karşıdır.

Üçüncü derecedekiler bizleri görünüşte değil de içlerinden severler. Kendi canıma andolsun eğer bizi görünüşte değil, içlerinden sevselerdi gündüzlerini oruç tutarak ve gecelerini teheccüd ve ibadet ederek geçirirlerdi. Böle olanların dünyayı terkettikleri yüzlerinden belli olur. Onlar barış ve itta ehlidirler. "

İmam'ın (a.s) bu sözleri üzerine o adam ben, "Ben sizi hem görünüşte ve hem de gizlide sevenlerdenim" dedi. İmam, "*Bizi hem görünüşte ve hem de içlerinden sevenlerin bir takım belirtileri vardır. Onlar o belirtilerle tanınırlar*" buyurdu.

Adam "O belirtiler nedir?" diye sorması üzerine İmam şöyle buyurdu:

"O belirtiler özel bir akım sıfatlardır. İlki, onlar Allah Teala'yı olması gerektiği gibi tanımışlardır. Tevhid bilgilerini güçlendirip sağlamlaştırmışlardır. Daha sonra, Allah'ın ne

31[31] - İbadetlerin kabulünde Ehl-i Beyt'i tanımanın şart oluşu konusu Ehl-i Sünnet alimlerinin de itiraf ettiği bir şeydir.

olduğu ve hangi sıfatlara sahip olduğu bilmişlerdir. Daha sonra imanın sınırlarını, hakikatını, şartlarını ve tevilini bilmişlerdir."

Sudeyr: "Ey Resulullah'ın (s.a.a) torunu, ben sizin imanı böyle tavsif ettiğinizi duymamıştım" diye arzetti.

İmam, "Evet" buyurdu. *"Kime iman edilmesi gerektiğini bilmedikçe iman ne olduğunu sormak doğru değildir."*

Sudeyr, İmam'dan buyruklarını biraz daha açıklamasını istemesi üzerine imam şöyle buyurdu: *"Allah Teala'yı içinden geçen hayellerle tanıdığını sana kimse müşriktir. Allah'ı manaya dikkat etmeksizin ismen tanıdığını sanan kimse Allah Teala'nın mukaddes zatına hakaret ettiğini itiraf etmiştir. Çünkü isim hadis olup sonradan ortaya çıkmıştır.*

İsim ve manaya taptığını sanan kimse de Allah Teala'ya şirk koştur. Allah Teala'ya idrakla değil de sıfatlarıyla tapıldığını sanan kimse işi gaybe bırakmıştır. Sıfatla sıfat sahibine bir arada taptığını sanan kimse ise tevhidden uzaklaşmıştır. Sıfatlanana sıfata nispet veren kimse ise büyüğü küçültmüştür (Allah'ı hakkını vererek takdir etmediler - En'am/91-)."

"O halde tevhidin yolu nedir?" diye arzedilince de şöyle buyurdu: *"Bu konuda bahsedilebilir. Bundan çıkış yolu vardır. Hazırda olanın zatı sıfatından önce, gâibte olanın ise sıfatı zatından önce tanınır."*

"Hazırda olanın zatı sıfatından önce nasıl tanınır?" diye sorulduğunda İmam (a.s) şöyle duyurdu: *"İlk önce onu tanırsın ve onun bildiğini bilirsin. Daha sonra onun vasıtasıyla kendini tanırsın, ama kendini kendinle tanımazsın. Alemdeki her şeyin ona ait olup onunla olduğunu bilirsin. Nitemik Yusuf'un kardeşleri Yusuf'a: "Sen Yusuf musun?" dediler. Yusuf, "Ben Yusufum ve bu da benim kardeşimdir" dedi. Burda Yusuf'un kardeşleri Yusuf'u kendi vasıtasıyla tanıdılar, ondan başkasının yardımıyla veya kalplerinden geçen bir hayelle değil. Nitekim Allah Teala'da buyuruyor ki: **"Sizin içinse onun bir ağacını bitirmek mümkün değildir."**^{32[32]} Ve bunun anlamı ise şudur: Sizlerin kendi yanınızdan imam seçmeye ve istediğiniz herhangi birini hak imam bilmeye hakkınız yoktur."*

İmam Sadık (a.s) buyuruyor ki:

*"Allah Teala üç grupta ne konuşur, ne onlara ilgi gösterir ve ne de onları temizler. Onlar için acıklı bir azap vardır: Biri Allah Teala'nın imam kılmadığı kimseyi imam edenler, ikincisi Allah'ın imam kıldığı kimseyi inkar edenler, üçüncüsü de bu iki grubun İslam'dan bir pay aldığını sananlardır. Oysa ki Allah Teala buyuruyor ki: **'Rabbini dilediğini yaratar ve seçer; seçim onlara ait değildir.'**"^{33[33]}*

Ama imanın sıfatına gelince, İmam (a.s) şöyle buyuruyor:

"İman ikrar edip huzu ve huşu ile ikrarı aşıkarak etmek ve imanla Allah Teala'ya yaklaşarak büyüğünden küçüğüne, tevhiddan en son itaata kadar bütün farzları bilinçli olarak ard arda yerine getirmekten ibarettir. Kendine ulaşan Allah'ın farz kıldıklarından dediğimiz şeyleri yerine getiren kimse mümin olup iman sıfatıyla sıfatlanmayı ve mükafata ulaşmayı hak etmiş olur. Çünkü iman genel olarak ikrardan ibarettir. Ve ikrar ise küçüğünden büyüğüne bütün itaatları doğrulamaktır. O halde mümin yerine gerirerek mümin olmaya hak kazandığı şeyleri terketmedikçe iman sıfatından çıkmaz. İman ismine ve iman manasına hak kazanmak bütün büyük farzları yerine getirmek, büyük günahları terketmek ve onlardan uzaklaşmakla

32[32]- Neml/60.

33[33]- Kasas/68.

olur. Bu sıfatlara sahip olarak küçük farzları terkeder ve küçük günahları işlerse mümin olmaktan çıkmaz. Büyük farzlardan birini terketmeyip büyük günahlardan birini işlemediği müddetçe mümindir. Çünkü Allah Teala buyuruyor ki: "Size yasaklanan büyük günahlardan kaçınırsanız, sizin kusurlarınızı örteriz ve sizi onurlu-üstün bir makama dahil ederiz."^{34[34]}

Allah Teala bu ayet-i kerimede diyor ki, büyük günahların dışındakileri bağışlarız. O halde biri büyük günahlardan birini işlerse büyük, küçük işlediği bütün günahlardan dolayı cezaya tabi tutulur. Mümini mükafata ulaştıran iman sıfatı budur."

Hadisin devamı vardır. Fakat biz bu kadarıyla yetiniyoruz. İsteyenler Allah'a, Ehl-i Beyt'e sevgi çeşitlerini açıklayan hadisin tamamını görebilirler.

Bu hadiste, diğer hadislerde toplu halde bir arada olmayan imanın çeşitleri yer almıştır. Her ne kadar diğer hadisleri de bir arada toptasak bu hadisten anlaşılan şey onlarda da ortaya çıkacaktır. Ehl-i Beyt'ten gelen hadislerin her biri diğerini açıklayıp tefsir etmekte olup hiç biri diğeriyle çelişmez; aralarında bir miktar fark gözüktse de bu rivayetin amacının ne olduğuna gereği kadar dikkat etmemekten kaynaklanmaktadır. Herkes kendi payını alsın diye her rivayette makamlardan biri açıklanmış, diğer makamlara da işaret edilmiştir: **"Böylece herkes içeceği yeri bilmişti. Allah'ın verdiği rızıktan yiyin, için ve yeryüzünde bozgunculuk yaparak karışıklık çıkarmayın."**^{35[35]}

34[34]- Nisa/31.

35[35]- Bakara/60.

ONBİRİNCİ BÖLÜM: MÜMİNLERİN FARKLI DERECELERE SAHİP OLUP İMANLARINA GÖRE BİRBİRLERİNDEN ÜSTÜNDÜRLER

MÜMİNLERİN FARKLI DERECELERE SAHİP OLUP İMANLARINA GÖRE BİRBİRLERİNDEN ÜSTÜNDÜRLER

İman sahiplerinin dereceleri farklıdır. Herkesin imanının bir derecesi vardır. Mikdad (r.a) imanın sekizinci derecesindeydi. Ebuzer (r.a) imanın dokuzuncu derecesindeydi ve Selman (r.a) ise imanın onuncu derecesindeydi ve onun üstünde ise bir şey yoktur.

Usul-u Kâfi Abdulaziz Karatîsi'den naklen der ki: İmam Sadık (a.s) bana şöyle buyurdu: Ey Abdulaziz, iman on derecedir. On basamaklı bir merdiven gibi ondan basamak basamak yukarı çıkmak gerekir. O halde ikinci derecede olan birinci derecede olana "Senin hiç iman yok" dememelidir. Onuncu dereceye kadar böyledir. O halde senden aşağı derecede olanı aşağı düşürme. Aksi durumda senden yukarı derecede olan da seni düşürür. İman açısından senden aşağı derecede olan birini görürsen şefkatle elini tutarak yukarı çıkar ve onun omuzlarına güçünden fazla yük yükleme; çünkü aksi durumda yükün ağırlığından dolayı kemikleri kırılır. Bir mümini kıran kimse ise onun kırığına onarmak zorundadır.

Allah Teala'nın salat ve selamı Hz. Muhammed'e ve onun tertemiz evlatlarına olsun. Doğrusu Allah'ın kaza ve kaderi bu bölümün tamamlanmasına engel oldu. Kudret ve ilim sahibi Allah Teala'dan, bu bölümü tamamlaması için birini benim yerime tayin etmesini niyaz ederim. Ben O'nun rahmetinden ümidimi kesmiş değilim. Çünkü alçak kimselerden başkası O'nun rahmetinden ümit kesmez.